

HENGELLINEN VÄKIVALTA:

- Hallinnan ja valta-aseman merkitys väkivaltaan hengellisissä yhteisöissä
- Yhteisön rakenteisiin kätkeytyvä väkivalta
- Tutkimus lasten seksuaalisesta hyväksikäytöstä uskonnollisessa yhteisössä
- Epäterve uskonnollisuus; mistä sen tunnistaa?

ISIEN USKO JA PYHÄ PERHE
Mitä tapahtuu kun kirjoittaa asioita, joita ei saisi kirjoittaa?

Oikea vs. väärä:

**MIKÄ TAI KUKA
MÄÄRITTELEE
MORAALIN?**

**Uskonnollisista yhteisöistä irtautuneiden
identiteettikertomukset**

MITÄ IHMISELLE MERKITSEE LÄHTEMINEN YHTEISÖSTÄ, JONKA KAUTTA TODELLISUUS ON MÄÄRITTYNYT KOKO ELÄMÄN? FT JUKKA TIMONEN

Lehteä toimittaa Uskontojen uhrien tuki UUT ry.
Vastaava toiminnanjohtaja; Joni Valkila.
Lehden taitto; Matti Pohjola, Alfa-Tiimi
Paino; Miktor

ISSN 2323-8577 (painettu)

ISSN 2323-8585 (verkkójulkaisu)

Copyright © Uskontojen uhrien tuki UUT ry

Kannen kuva: iStockphoto

Uskontojen uhrien tuki UUT ry kiteytettynä

UUT:n tavoitteena on tukea uskonnollisissa yhteisöissä vaikeuksiin joutuneita ja heidän läheisiään vertaistuen keinoin. Uskonyhteisön jäsenyys tai yhteisöstä eroaminen voi olla ahdistavaa ja mielenterveyttä koettelevaa. Tarjoamme tukea vertaistukipuhelimen, sähköpostien ja erilaisten ryhmätapaamisten muodossa sekä kirjallisesti esimerkiksi tämän lehden välityksellä. Lisätietoja vertaistuesta löytyy nettisivuiltamme.

UUT on yhteiskunnallinen vaikuttaja, joka pyrkii edistämään ihmisoikeuksien toteutumista uskonyhteisöjen sisällä tiedottamalla yhteisöissä esiintyvistä ongelmallisista ilmiöistä. Kokeemusasiantuntijuudellamme on kysyntää yksityisten ihmisten, toimittajien, tutkijoiden ja viranomaisten keskuudessa.

UUT:n vertaistukipuhelimet:

Helsingin vertaistukipuhelin: 0400 466 990. Parhaiten tavoitettavissa arkisin päiväsaikaan.

Turun vertaistukipuhelin: 050 55 88 318. Varmimmin tavoitettavissa arkisin klo 17-19.

Puhelut maksavat normaalin puhelinmaksun. Puhelimiin vastaajat tekevät vapaaehtoistyötä. Heillä on henkilökohtaisia kokemuksia uskonyhteisöjen toimintaan liittyvistä ongelmista. Vapaaehtoistyössään he ovat kohdanneet monia ihmisiä, jotka ovat kokeneet hengellistä tai muuta väkivaltaa useiden eri yhteisöjen taholta. Mikäli puhelimeen ei heti vastata, soitathan rinnakkaisnumeroon.

Yhteystiedot

Sähköposti: tiedotus@uskontojenuhrientuki.fi

Internet: www.uut.fi

Toiminnanjohtaja: Joni Valkila

Puhelin: 050 542 88 44

Sähköposti: joni.valkila@uut.fi

Yhteyshenkilöt:

Joensuu: Ulla Kangas, ulla.kangas@telemail.fi.

Oulu: Marja Saarenpää, marja.saarenpaa@yahoo.com.

Rovaniemi: Mikko Gröhn, grohn.mikko@gmail.com.

MAALAUS: HUGO SIMBERG; HAAVOITTUNUT ENKELI

Päätoimittajalta

Hengellisestä väkivallasta kirjoitetaan mielestäni melko paljon, mikä on hyvä asia. Tänäkin vuonna aiheeseen liittyen on julkaistu kasapäin lehtijuttuja, tutkimuksia, kauno- ja tietokirjallisuutta, unohtamatta nettikirjoittelua. Muutos-lehden tämänkertaisen numeron päämääränä on koota yhteen joitakin henkilöitä, jotka ovat osallistuneet tähän kirjoittamiseen. Ihan kaikkia ei ollut mahdollista pyytää mukaan ja ihan kaikki, joita pyydettiin eivät voineet tällä kertaa osallistua. Mukana on kuitenkin edustava ja monipuolinen joukko kirjoittajia.

Kirjoittajia pyydettiin kertomaan itsestään ja teksteistään. Ideana on, että pääsisimme vähän tutustumaan näiden tekstien tekijöihin ja siihen mistä he kirjoittavat ja miksi. Henkilökohtaisuuden aste tässä lehdessä julkaistavissa teksteissä vaihtelee, mutta jossain määrin kirjoittajien erilaiset tyylit ja taustat tulevat esille. Sen lisäksi heillä on paljon asiaa, josta tämä lehti tarjoilee pieniä makupaloja. Suosittelen kaikkien tässä lehdessä kirjoittavien laajempaan tuotantoon tutustumista.

Hengellisestä väkivallasta käytävä keskustelu on UUT:n näkökulmasta tärkeää monesta syystä. Keskustelu tarjoaa tukea uskonnon uhreille. Mielenterveyttä koettelevia asioita kokevat ihmiset voivat paremmin ymmärtää tilannettaan hankkimalla tietoa näistä ilmiöistä. Monille on tärkeää havaita, että he eivät ole kokemustensa kanssa yksin, vaan muillakin on samanlaisia kokemuksia samaan tai muihin uskonyhteisöihin liittyen. Näissä yhteisöissä on paljon samankaltaisuutta ja siksi myös ihmisten kokemukset voivat olla hämmästyttävän yhtäläisiä.

Keskustelu luo myös painetta uskonyhteisöille muuttaa toimintatapojaan vähemmän ongelmia aiheuttaviksi. Tämä on tärkeää, koska monet näistä ongelmista on sellaisia, että niihin on vaikea puuttua esimerkiksi lainsäädännön keinoin tai sen lisäksi tarvitaan vaikuttamista asenteisiin ja yhteisöissä vallitseviin kulttuureihin.

Esimerkiksi tästä voisi ottaa lasten ruumiillisen kurittamisen, joka kiellettiin Suomessa lailla vuonna 1984. Ruumiillinen kurittaminen ei loppunut täysin heti samana vuonna, mutta vähitellen kulttuurimme muuttui, eikä lasten lyöminen ole enää hyväksyttävää. Jos sitä edelleen tapahtuu esimerkiksi jonkun uskonyhteisön sisällä, yhteisö riskeeraa joutuvansa voimakkaan yhteisön ulkopuolisen paheksunnan kohteeksi. Tällä hetkellä seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen edustajille pyritään saamaan samat oikeudet kuin valtaväestölle. Mielestäni ei ole epäilystä, että lainsäädännössä tähän päästään melko pian, mutta asenteet, uskomukset ja kulttuuri varsinkaan joidenkin uskonyhteisöjen keskuudessa eivät muutu hetkessä. Nämä yhteisöt voivat kuitenkin korjata näkemyksiään yhteiskuntien kehittyessä.

Uskontojen uhrien tuella on merkittävä rooli hengellisestä väkivallasta käytävässä keskustelussa. Välillä olemme hyvin näkyviä, kun olemme esillä mediassa ja julkaisemme huomiota osakseen saavia tekstejä, mutta teemme myös paljon näkymätöntä taustavaikuttamista tapaamisissa muiden järjestöjen edustajien, tutkijoiden, toimittajien ja viranomaisten kanssa. Suomessa ei juurikaan ole muita järjestäytyneitä tahoja, jotka kokoaisivat yhteen eri uskonyhteisöissä vaikeuksiin joutuneiden kokemuksia ja siksi meillä on tärkeä rooli tiedon tuottamisessa.

Töitä on vielä tekemättä paljon ja hengellisen väkivallan ilmiöihin vaikuttaminen vaatii pitkäjänteisyyttä. Maailma kuitenkin muuttuu ja toivottavasti parempaan suuntaan tässäkin asiassa. Kiitän kaikkia, jotka ovat tällä kertaa osallistuneet maailman muuttamiseen kirjoittamalla tähän lehteen.

- Joni Valkila -

Sisällys:

4 Isien usko ja pyhä perhe

KIRJAILIJA KATRIINA JÄRVISEN KOKEMUKSIA KRIITTISEN KIRJOITTAMISEN SEURAUKSISTA JA SYYLLISYYDENTUNNOSTA.

6 Aika on olla vaiti, ja aika puhua

AILA RUOHO KÄSITTELEE ARTIKKELISSAAN EPÄTERVEEN YHTEISÖN PIIRTEITÄ.

8 Mikä tai kuka määrittelee moraalin?

”ONKO SE MITÄ JUMALA MÄÄRÄÄ HYVÄÄ SEN TAKIA, ETTÄ SE ON HYVÄÄ, VAI ONKO SE HYVÄÄ SEN TAKIA, ETTÄ JUMALA NIIN MÄÄRÄÄ.”

10 Valta ja hallinta hengellisen väkivallan kontekstissa

YTT AINI LINJAKUMPU POHTII VALTARAKENTEIDEN MERKITYSTÄ HENGELISSÄ VÄKIVALLASSA.

12 Kuka minä olen?

TERHO MIETTINEN KUVAA HENKISTÄ KASVUAAN ULOS HELLUNTAILAISESTA LIIKKEESTÄ.

14 Uskonnollisista yhteisöistä irtautuneiden identiteettikertomukset

KUN IHMINEN IRTAUTUU YHTEISÖSTÄ, JONKA KAUTTA HÄN ON MUODOSTANUT KOKO MAAILMANKUVANSA JA IDENTITEETTINSÄ, KAIKKI TÄMÄ JOUDUTAAN RAKENTAMAAN UUELLEEN. FILOSOFIAN TOHTORI JUUKA TIMOSEN ARTIKKELI KÄSITTELEE TÄTÄ RANKKAA AIHETTA.

16 Matka uskovaisten pimeyden ytimeen

TOIMITTAJA JA TERAPEUTTI JANNE VILLA KÄSITTELEE USKONNOLLISTEN YHTEISÖJEN RAKENTEELLISTA VÄKIVALTA

18 Uskovainen yhteisö sosiaalitieteellisen tutkimuksen kohteena

JOHANNA HURTIG JULKAISI TUTKIMUKSENSA KOSKIEN LASTEN HYVÄSIKÄYTTÖÄ VANHOILLISLESTADIOLAISESSA LIIKKEESSÄ.

19 Puheenjohtajan palsta

AKI HÄRKÖSEN KATSAUS YHDISTYKSEN TOIMINTAAN.

RAHA-AUTOMAATTIYHDISTYS TUKEE UUT:N TOIMINTAA

Isien usko ja pyhä perhe

Saako kirjailija liata omaa pesää?

Olen saanut paljon postia entisen uskonnollisen yhteisön jäseniltä esiinnyttyäni viime vuosina julkisuudessa kirjojeni tiimoilta. Viesteissä toistuvat samat kysymykset: miksi olen ryhtynyt ”kostokampanjaan” entistä yhteisöäni vastaan ja enkö lainkaan ota huomioon vanhan äitini tunteita. Usein muistutetaan myös, että minun pitäisi vuosikymmenten taikaisten muistojeni sijasta kirjoittaa nykyisen helluntaiherätyksen uusista tuulista.

Minusta tuli kirjailija sattumalta. En villeimmissä unelmissani kuvitellut, että jonain päivänä avaan elämäni arimmat asiat lukevalle yleisölle, olinhan vuosikymmenten aikana kehittänyt salailun mestariksi.

Yksi asia kuitenkin johti toiseen. Vuonna 1998 olin pätevyitysmässä opettajaksi. Koulutussosiologian kurssilla kirjoitin henkilökohtaisen tarinan, jossa kerroin työväenluokkaisen taustani vaikutuksista yliopisto-opintoihini. Työn piti olla vain opettajalle lähetetty kirjoitelma, mutta hänen kehoituksestaan päädyin hetken mielijohteesta lähettämään sen Yliopisto-lehteen.

Historioitsija Laura Kolbe innostui lehden julkaisemasta kirjoituksesta ja otti minuun yhteyttä. Ystävystymisen ja hyvien keskustelujen innoittamina päädyimme kirjoittamaan yhdessä kirjan *Luokkaretkellä hyvinvointiyhteiskunnassa* (Kirjapaja 2007). Kirja käsitteli yhteiskuntaluokan vaikutusta identiteettiin. Joissakin henkilökohtaisissa luvuissa sivusin myös omaa helluntailaistaustaani. Ilman sitä työväenluokkaiset kokemukset eivät olisi olleet ymmärrettäviä.

Luokkaretkellä-kirjan tekstejä kirjoittaessani en ajatellut kenenkään muun kuin mieheni ja Laura Kolben lukevan tekstejäni. Olin yliopistotutkijana tottunut siihen, että toisten kirjoituksia ei juuri lueta. Graduni ja lisurini olivat pölyttyneet rauhassa kirjaston hyllyillä. Kun kaksi suurta kustantamoa hylkäsi käsikirjoituksen ”lukevaa yleisöä kiinnostamattomana”, olin huolissani lähinnä kirjoittajakollegani tunteista. Olinko pilannut hänenkin mahdollisuutensa? Onneksi kolmas kustantamo hyväksyi käsikirjoituksemme julkaistavaksi.

Kirjan ilmestyttyä laskeutui syvä hiljaisuus. Tunsin kuitenkin itseni tärkeäksi, kun kaksi toimittajaa - Huvudstadsbladetista ja YLE:stä - ottivat yhteyttä ja kertoivat, miten epäonnistunut kirjamme oli.

”En hyökkää henkilöitä vastaan, vaan käytän heitä ainoastaan voimakkaana suurennuslasina, jolla voi tehdä näkyväksi yleisen mutta vaikeasti käsiteltävän hätätilan.”

- Nietzsche -

Kaapista ulos ryminällä

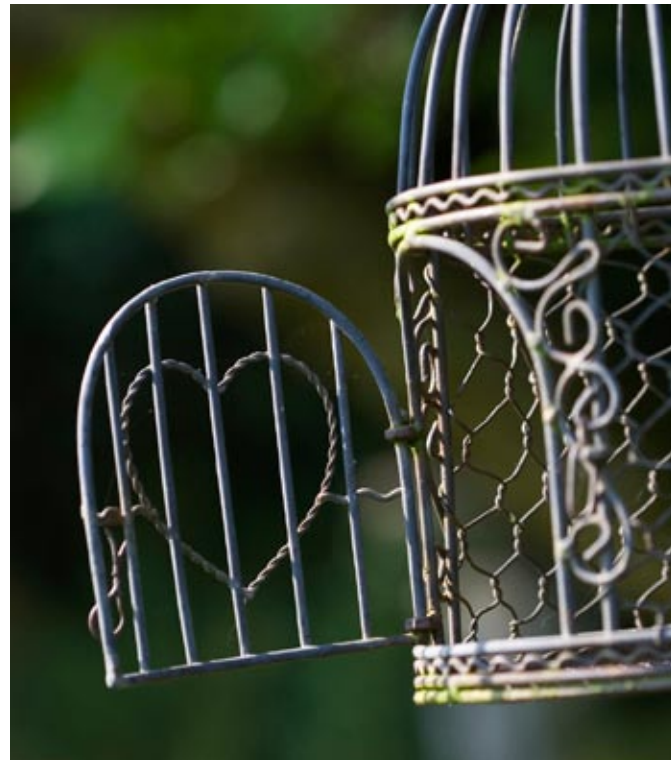
Puolen vuoden kuluttua tapahtui käänne. Kirja oli sittenkin löytänyt lukijansa. Toimittajat alkoivat soittaa. Lopetin kirjasta antamieni haastattelujen laskemisen siinä vaiheessa kun niitä oli kertynyt 30. Työväenluokkaisen juurteni lisäksi toimittajia kiinnosti ulkopuolisuuden kokemukseni - ja helluntailaistaustani.

En ollut mitenkään suunnitellut ryhtyvän Suomen ensimmäiseksi julkiseksi ”ex-helluntailaiseksi”. Jossain vaiheessa tein kuitenkin aktiivisen päätöksen jatkaa roolissani. Julkisuuden myötä olin saanut kymmeniä viestejä helluntai- ja muista seurakunnista eronneilta ihmisiltä, jotka olivat saaneet kokemuksistani lohtua.

Jo hyvin pian julkisuuden alkamisen jälkeen minulle selvisi, että esiintymiseni mediassa olivat tavoittaneet myös äitini ja sisarukseni. En ollut kertonut heille kirjastani, koska sellaisista asioista ei perheessä vallitsevien normien mukaan ole sopivaa ”tehdä numeroa”. Salaa silti toivoin, että äitini ja sisarukseni lukisivat kirjani. Olinhan monien lukijoiden mielestä kertonut siinä lapsuudenperheestäni hyvin hauskaasti ja lämpimästi. Pettymykseksi äiti totesi, että ei lue ”sellaista roskaa”. Tietooni ei ole tullut, ovatko sisarukseni lukeneet kirjaa.

Helluntaiyhteisön valtapeleissä minusta on tehty ”epäonnistuneen perheen tytär”. Näin ovat kertoneet seurakuntaan kuuluvat ihmiset, joihin olen edelleen yhteydessä. Edesmennyt isäni ja edelleen elossa oleva äitini olivat hyvin arvostettuja yhteisön jäseniä aikoina, joita kuvailen kirjoissa. Helluntailaisyhteisö haluaa nähdä keihään kärjen kohdistuvan vanhempiini, vaikka kuvaamani ongelmat ovat yhteisössä yleisiä. Olen vihainen tästä silmäkääntötempusta. Se on manipuloivalle uskonnyhteisölle tyypillinen toimintatapa.

Kannan syyllisyyttä manipuloinnin aiheuttamasta kärsimyksistä perheelleni.

KUVA: JUHANI NIIRANEN

KATRIINA JÄRVINEN

KATRIINA JÄRVINEN ON ENTINEN HELLUNTAILAINEN. HÄN ON KIRJAILIJA, PSYKOTERAPEUTTI, LUENNOITSIJJA JA KAHDEN AIKUISEN LAPSEN ÄITI. HÄNELTÄ ILMESTYY ENSI VUONNA KIRJA TYÖNIMELTÄ ”NELJÄNNEN KÄSKYN KIROUS”, JOKA KÄSITTELEE VANHEMMAN VALTAA LAPSEN ELÄMÄSSÄ.

Kirjoitan, siis olen

Syyllisyys on ollut osa persoonaani niin kauan kuin muistan. Olen hyvin pelokas ja havisen kuin haavanlehti pienimmästäkin rikkomuksesta. Menen mieluummin toiselle puolelle katua, jos näen jonkun lapsuteni ja nuoruuteni helluntailaisyhteisöstä tutun ihmisen. Olen edelleen altavastaa ja suhteessa heihin. Siksi havahdunkin välillä ihmettelemään: miten ihmeessä olen voinut paukutella paperille ja lausua ilmoille kaikki ne hurjat asiat, joita en kuuna päivänä uskaltaisi sanoa niille ihmisille kasvotusten?

Vastaus piilee siinä, että kirjoittaessani tunnen itseni vapaaksi ja rohkeaksi. Kasvokkaiseen vuorovaikutukseen liittyvää mukautumispainetta ja kohteliaisuusvaatimusta ei ole. Sanojen avulla saan kiinni epämääräisenä mielessäni vellovista asioista. Lauseet antavat niille järjestyksen. Kokonaiset kappaleet ja luvut lähtevät lentoon. Etäisyyden päästä melkein ihailen ristiriitaisten ja tuskallisten kokemusten saamaa harmonista muotoa.

Syytetyn penkillä

Eräs ensimmäisistä ystäväistäni ”maailmassa” kuunteli kummastuneena loputonta todistelua, että minulla oli ollut hyvät syyt ja oikeus lähteä helluntaiseurakunnasta ja hylätä isieni usko. Hän kysyi: ”Eikö riitä, että haluat elää toisenlaista elämää? Jos tykkäät tanssia, meikata, juoda ja harrastaa seksiä niin eikö se ole hyvä syy tehdä niitä?” Minä suutuin. Ystävällänihän ei ollut minkäänlaista moraalialia! Minulla sitä oli vaikka muille jakaa.

30 vuotta myöhemmin ymmärrän ystäväni kommenttia. Tajuun, että maailmassa voi tehdä asioita vain siksi, että pitää niistä - ilman pakkomielleistä halua todistaa, että ne ovat OIKEIN. Yhteisöstä irtaantumisen jälkeen etsin pitkään perusteita sille, että helluntailaiset olivat ymmärtäneet Raamatun väärin ja että oma elämäntapani perustui Sanan avarampaan tulkintaan. Olin siis OIKEASSA.

Myöhemmin olen vedonnut siihen, että oikean ja väärän voi perustella muullakin tavalla kuin uskonnon avulla. Yhtä kaikki, elämäni ensimmäiset 50 vuotta ovat olleet kuin pitkäksi venynyt oikeusprosessi, jossa yritän keksiä puolustuspuheen- vuoroja teoilleni ja valinnoilleni.

Kirjailijan moraalinen paini

Kirjoittamisesta tuli ponkaisu vapauteen, pois syytetyn penkiltä. Nykyään ajattelen, että elämässä on sijansa myös ilolla, hulluudella, irrottelulla, satiirilla - ehkä jopa satunnainen ilkeys on paikallaan silloin tällöin.

Silti en pääse vastuusta kirjoittamieni kirjojen suhteen. On se sentään iso asia missä tahansa piireissä paljastaa salattuja ja kipeitä asioita omasta perheestä. Muut jäsenet eivät voi millään puolustautua sitä valtaa vastaan, jota kirjailija kirjoissaan ja niihin liittyvässä julkisessa roolissaan käyttää.

Haluaisin julistaa Friedrich Nietzschen sanoin, että ”tekoni ovat hyvän ja pahan tuolla puolen”. Mutta eivät ne ole, valitettavasti. Siksi vetoan toiseen Nietzschen ajatukseen: ”En hyökkää henkilöitä vastaan, vaan käytän heitä ainoastaan voimakkaana suurennuslasina, jolla voi tehdä näkyväksi yleisen mutta vaikeasti käsiteltävän hätätilan.”

Minä kuvaan omaani ja monien muiden hätätilaa. Siinä on kirjoittamiseni välttämätön moraalinen oikeutus. Jos perhe ja seurakuntayhteisö olisivat joskus suostuneet kuuntelemaan hätääni, minusta ei ehkä olisi tullut kirjailijaa. Voisin olla vaikka kondiittori, kirjanpitäjä tai kielenkääntäjä. Mutta nyt minulla on nämä kokemukset ja tämä elämä. Vain niistä tiedän ja vain niistä voin kirjoittaa.

Silti taistelen edelleen kirjoittaessani ja haastatteluja antaessani omantuntoni kanssa. Keskiajalla rikollinen saatettiin kiinnittää kahden hevosen väliin ja lähettää hevoset eri suuntiin, jolloin ihminen repesi tuskallisella tavalla kahtia. Kirjailijan elämäni on tuntunut pahimmillaan yhtä repivältä.

Kirjoittava ihminen ei aloitusvaiheessa tiedä, mitä alitajunta tuottaa paperille. Minun kohdallani se on jo kahdessa kirjassa tuottanut perhe- ja helluntailaistaustan kuvausta (Tuulikki Pietilän kanssa kirjoitettu Vapaa nainen törmää todellisuuteen ilmestyi v. 2010). Tekeillä oleva kirja tulee olemaan henkilökohtaisuudessaan edellisiä rankempi.

Ryhtyessäni kirjoittamaan tätä v. 2014 ilmestyvää teosta tein tietoisin valinnan irrottautua perhe- ja helluntaihevosen otteesta. Annan kirjallisuushevosen viedä. Siinä laukassa ei voi välttyä kolhuilta, vammoilta ja läheisten ihmisten satuttamiselta.

Mutta kirjoittamisen avulla olen päätenyt niin ihmeellisille niityille, etten aio niiltä hevini palata.

- Katriina Järvinen -

” Epäterveen yhteisön jäsenelle ei juurikaan sallita vapaata ajattelua hengellisistä kysymyksistä. Tällaiseen ryhmään kuuluva joutuu omaksumaan tarjotun opin, sen tulkinnat ja normit juuri sellaisena kuin ne hänelle annetaan. Epäilyä ja kritiikkiä ei hyväksytä. Yhteisöllä on totuus.”

Aika on olla vaiti, ja aika puhua

Uskonto on henkilökohtainen ja pyhä asia, johon ei saa puuttua. Onko näin? Vai voiko lähimmäisen raamatuntulkintaa arvostella ja jopa kritisoida? Pitäisikö ulkopuolisen kääntää katseensa toiseen suuntaan, jos näkee, että vieraan hengellisen yhteisön jäsenillä on paha olla? Entä, jos kyse on omasta perheenjäsenestä, puoliosasta, lapsesta tai lapsenlapsesta? Kulkeeko puuttumisen raja ystävän, työkaverin tai naapurin kohdalla?

Itse olen sitä mieltä, että epäkohdat, myös hengellisyyteen liittyvät, saa ja jopa täytyy nostaa keskusteltavaksi ja pohdittavaksi. Uskonnollisuuden aiheuttamista ongelmista pitää kyetä puhumaan ilman vihaa ja syytelyä. Sillä ongelmia on. Monissa hengellisissä yhteisöissä on käytäntöjä ja normeja, jotka aiheuttavat henkistä ja fyysistä kärsimystä suurelle joukolle ihmisiä. Eikä epäkohtiin löydy ratkaisua, jos niitä ei tiedosteta. Avain muutokseen on avoin ja rehellinen keskustelu. Kissa on nostettava pöydälle myös uskonnollisissa ympyröissä.

Useimmille ihmisille hengellisyys on positiivinen asia. Myös niissä yhteisöissä, jotka joutuvat ottamaan vastaan kritiikkiä medialta ja erityisesti entisiltä jäseniltään, on pääsääntöisesti hyvä olla. Näin oletan ja toivon. Ulkopuoliselle epäterveellään vaikuttava seurakunta koostuu monenlaisista ihmisistä. Joukossa on runsaasti vilpittömästi elämäänsä ja olemiseensa tyytyväisiä jäseniä, osaansa tyytyviä jäseniä, mukana sinnitteleviä ja sopeutuvaisia taistelijoita, hiljaisia epäilijöitä, ryhmän laiteilla roikkuvia löyhästi mukana olevia henkilöitä sekä irtautumista suunnittelevia kriittisiä ajattelijoita. Samanlainen lajitelma ihmisiä löytynee jokaisesta seurakunnasta, olipa sen ”terveydentila” millainen hyvänsä. Erottava piirre ja ongelman ydin löytyy kontrollista. Terveessä yhteisössä jäsen saa olla oma itsensä. Epäterveissä ryhmissä jäsen on jatkuvan tarkkailun alla.

Terve hengellinen yhteisö antaa jäsenelleen ajattelunvapauden. Yksilö saa pohtia ryhmänsä opetuksia ja arvoja, kysellä ja kyseenalaistaa ilman, että hänen tarvitsee pelätä joutuvasa kärsimään. Epäterveen yhteisön jäsenelle ei juurikaan sallita vapaata ajattelua hengellisistä kysymyksistä. Tällaiseen ryhmään kuuluva joutuu omaksumaan tarjotun opin, sen tulkinnat ja normit juuri sellaisena kuin ne hänelle annetaan. Epäilyä ja kritiikkiä ei hyväksytä. Yhteisöllä on totuus.

Terveessä hengellisessä ympäristössä on vapaus puhua tunteistaan ja kokea niitä. Mitä epäterveempi uskonnollinen ryhmä on kyseessä, sitä tiukemmin se kontrolloi myös tunteita. Oma seurakunta kohtaan ei voi tuntea mitään negatiivista. Kaikki on hyvää ja täydellistä. Yksi epäterveen yhteisön tärkeimmistä tunnusmerkeistä onkin se, ettei jäsen kykene kertomaan mitään kielteistä oman yhteisönsä opista, auktoriteettihenkilöistä tai mistään muusta uskontoonsa liittyvästä.

Terve uskonnollisuus ei milloinkaan ole täydellistä. Terve yhteisö uskaltaa ottaa vastaan kritiikkiä ja tutkii avoimin silmin, mitä ongelmille voi tehdä. Se ei syyllistä tai tuomitse ongelmien esille nostajaa. Epäterveessä yhteisössä itsenäinen ajattelu on syntiä ja epäilyksiä sekä kiusauksia joutuu pyytämään anteeksi.

Ulkopuolisen silmin näkyvin epäterveyden muoto on kontrollointi. Mitä epäterveempi yhteisö on, sitä enemmän se pyrkii kontrolloimaan jäseniään. Mukana olevalta vaaditaan sitoutumista yhteisön sääntöihin, jotka muotoutuvat kullekin joukolle tunnusomaisiksi. Yksi tärkeimmistä kontrollin muodoista on osallistumisaktiivisuuden tarkkaileminen. Hengellisistä aktiviteeteista ei saa olla pois, jos ei ole riittävän hyvää syytä siihen. Se, mikä on tarpeeksi hyvä syy, on täysin kunkin yhteisön saneltavissa.

Terveellä pohjalla oleva kristillinen seurakunta opettaa jäseniään pitämään kymmenen käskyä ja noudattamaan rakkaiden kaksoiskäskyä: rakasta Jumalaa yli kaiken ja lähimmäistä kuin itseäsi. Epäterve kristillinen tai kristillisperäinen yhteisö tulkitsee Raamattua omien tarpeidensa kautta. Jos yhteisö on sitä mieltä, että kristillisuus kasvaa liikkeen sisäisen kasvun kautta, se kieltää jäseniltään ehkäisyn. Jos se puolestaan on sitä mieltä, että jäsenet on hankittava ulkopuolelta, se kieltää epäsuorasti jäsentensä lisääntymisen.

Vaativuudet voivat koskea pukeutumisoikeuksia, aviopuolison valintaa, koulutusta, työtä tai asuinpaikkaa. Yhteisö voi kieltää hiusten värjäämisen, tietynlaiset korut, juhlapäivien vieton tai jopa ihokarvojen ajamisen. Riippuu ryhmästä, joutuuko mies olemaan parraton vai kasvattamaan parran. Molempiin löytynee myös raamatulliset perusteet. Terveydelle vaarallisia oppeja ovat laihduttaminen painoindeksin alarajoille ja alle, verensiirtokielto sekä ehkäisykielto silloin kun monisyntyjä on uuden raskauden alkaessa hengenvaarassa.

Epäterveissä hengellisissä yhteisöissä pelottelu ja syyllistäminen ovat arkipäivää. Tällaisen ryhmän jäsenet tarkkailevat itseään ja toisiaan. Uskollisuus ja lojaalisuus yhteisöä kohtaan saattavat mitata myös jumalasuhteen arvoa. Niin kauan kuin jäsen on uskollinen ryhmälleen ja kuuluu siihen, hän on suojassa. Pelastus ja turva löytyvät ainoastaan oman lauman aitojen sisäpuolelta. Ulkopuolella ovat vaanivat demonit, paholainen, tuomio ja tuho, kuolema tai helvetti. Hyvä ja paha rajautuvat yhteisön reunoihin. Tosiuskovaisuus ja totuus kiinnittävät jäsenen entistä lujempaan otteeseen yhteisönsä rakenteisiin. Ulos, maailmaan johtaa leveä tie, eikä siellä ole mitään hyvää, koska kaikki muu on saastaista ja pahan vallassa. Näin opetetaan.

Terve kristillinen yhteisö opettaa, että totuus löytyy Kristuksesta, ei kirkosta tai yksittäisestä seurakunnasta. Terve hengellisyys sulkee sisäänsä, mutta antaa myös vapauden, päästää lähtemään ilman sanktioita. Rakkaudellisesta yhteisöstä irtautunut voi vierailta avoimesti entisen seurakuntansa tilaisuuksissa tapaamassa ystäviään ja keskustella heidän kanssaan myös hengellisistä asioista. Pois lähtenyt ei kartehta eikä hyljätä. Hänen valintaansa ja uutta hengellistä kotiaan kunnioitetaan, vaikka hänen kanssaan oltaisiin eri mieltä. Se on todellista ja aitoa rakkautta. Raamatussa tuhlaajapojan isä oli pahoillaan pojan lähtiessä, ei karttanut eikä tuominnut tätä. Terveessä yhteisössä hengellinen ”paluumuuttaja” on tervetullut takaisin seurakuntaan, kuitenkin aina ilman nöyryytystä ja katumusriittejä.

Valitettavasti moni tietää omakohtaisesti, miltä tuntuu, kun omalla hengellisyydellä pyyhitään lattiaa. Hylkäämisestä jää arpia, jos joutuu ulos yhteisöstä eikä pidetä enää muiden kanssa samanarvoisena, taivas- tai paratiisikelpoisena. Tällainen ihminen muuttuu silmänräpäyksessä mustaksi lampaaksi, hänet merkitään eri laumaan kuuluvaksi.

Osittain vastaavien negatiivisten kokemusteni vuoksi aloin tutkia hengellisen väkivallan aihetta. Ensin tein aiheesta gradun (2010). Valmistuttuani jatkoin aiheen tutkimista ja kirjoitin kirjan Päästä meidät pelosta, jonka Nemo kustansi keuhällä 2013.

Kuka?

AILA RUOHO

AILA RUOHO ON AKTIIVI KARISMAATTINEN EV.LUT. HÄN ON YRITTÄJÄ, KIRJAILIJA, KOULUTTAJA, TEOLOGIAN MAISTERI JA KAHDEN AIKUISEN NUOREN ÄITI. TULEVA, PARHAILLAAN TYÖN ALLA OLEVA KIRJA PURETUU SYVÄLLE VANHOILLISLESTADIOLAISEEN PERHE-ELÄMÄÄN JA VALMISTUU YHTEISTYÖNÄ VUOKKO ILOLAN KANSSA VUONNA 2014.

Aihe ei vielä ole jättänyt minua rauhaan. Parhailaan kirjoitamme kirjaa vanhoillislestadiolaisesta perhe-elämästä ystäväni Vuokko Ilolan kanssa. Voidaan sanoa, että Vuokko on arkielämässä saamiensa kokemusten kautta vanhoillislestadiolaisuuden asiantuntija. Hän on suurperheen äiti ja tietää, millaista on kasvattaa yksitoista lasta vanhoillislestadiolaisessa liikkeessä.

Aivan aluillaan on myös toinen kirjaprojektini: Mustien lampaiden päivät, jonka on tarkoitus käsitellä hengellisyyden ja mielenterveyden suhdetta laajemmassa kontekstissa. Olen kuullut kuluneina vuosina niin monta surullista ja koskettavaa tarinaa, etten halua vaieta kun näen että ihmisiä lyödään yhä uudestaan ja uudestaan hengellisyydellä haavoille. Samasta syystä pyrin tarjoamaan myös yritykseni (Arotron) puitteissa koulutusta hengellisen väkivallan tunnistamisesta, ongelmien kohtaamisesta ja uhrien tukemisesta erityisesti terveydenhoitoalan, opetusalan ja seurakuntien työntekijöille.

Mitä epäterveempi uskonnollinen ryhmä on, sitä todennäköisemmin ongelmien syyt vieritetään yksilön harteille. Ryhmästä irtautunut on syyllinen, syntinen, paha, riidankylväjä, lioittelija ja valehtelija. Kategorioimalla yhteisöstä lähtenyt paholaisen laariin, hänen puheensa voidaan jättää huomiotta. Kieltämällä sisäisen kritiikin ja saatanallistamalla pois lähteneet, voidaan kontrolloida myös informaatiota.

Raamatusta sanotaan että on aika vaieta ja aika puhua. Nyt on aika puhua, epäkohdista on jo vaiettu tarpeeksi kauan. Ongelmiin voidaan puuttua vasta kun ne tiedostetaan ja niiden olemassaolo myönnetään.

- Aila Ruoho -

”Moraalin kehittyminen ja siitä seuraavat ristiriidat uskonnollisten dogmien kanssa ajaa nykyiset uskontokunnat uudelleen arvioimaan omaa suhdettaan moraaliiin.”

Mikä tai kuka määrittelee moraalin?

Moraali noin yleisesti on vallitseva käsitys siitä mikä on veliasta, hyvää ja oikein, sekä toimintaa näiden käsitysten mukaan. Monet uskovaiset ovat esittäneet väitteen, että moraalialia ei olisi ilman jumalia. Asiaa ovat pohtineet jo antiikin Kreikan filosofit Platonin kirjoittamassa dialogissa Sokratesin ja Euthyfronin välillä ja se tunnetaan Euthyfronin dilemmana:

Rakastavatko jumalat hyvää, koska se on hyvää, vai onko hyvä hyvää koska jumalat rakastavat sitä.

Platon keskustelussa molemmat Sokrates ja Euthyfron ovat yhtä mieltä siitä, että jumalat rakastavat hyvää, koska se on hyvää. Tästä kuitenkin Sokratesin mielestä seuraa, että jälkimmäinen ei voi pitää paikkansa eikä jonkin hyvyys voi olla seurausta siitä, että jumalat rakastavat sitä, koska muuten seurauksena olisi päättymätön kehä.

Monoteismin kehittyessä Eutyfronin dilemma sai uuden muodon:

Onko se mitä Jumala määrää hyvää sen takia, että se on hyvää, vai onko se hyvää sen takia, että Jumala niin määrää.

Jos ongelman ensimmäinen osa pitää paikkansa, ja jokin on moraalisesti hyvää sen hyvyyden takia, niin moraalisesti hyvä on Jumalasta riippumaton asia. Jos taas ongelman toinen osa pitää paikkansa niin kaikki mitä Jumala määrääisi olisi automaattisesti hyvää ja tästä seuraisi, että Jumalan määräämä kansanmurha tai lasten raiskaaminen olisi hyvää, eikä vain hyvää vaan pakollista toimintaa kaikille moraalisesti hyvälle ihmisille.

Kuten Eutyfronin dilemma osoittaa ei moraalii voi olla Jumalasta lähtöisin vaan se on jotain Jumalasta riippumatonta.

Moraali, sen juuret ja olemus, eivät ole ainoastaan filosofien temmelyskenttää. Asiaa tutkitaan myös neurologiassa. Helmikuussa 2010 julkaistiin MIT:n aivotutkijoiden raportti¹ tutkimuksesta, jossa kerrottiin kuinka aivojen oikeanpuolen ohimolohkon ja päälakilohkon yhtymäkohtaan kohdistettu magneettinen stimulointi vaikuttaa ihmisen kykyyn tehdä moraaliiin liittyviä päätöksiä.

Monesti jonkin aikomuksen tai teon moraalisuutta arvioidaan aikeen tai teon tahallisuuden perusteella. Tahallinen vahingonteko usein nähdään vakavampana moraalirikkeenä kuin se, että joku vahingoittaa toista sattumalta. Tätä moraalisteikkaa noudattavat monesti myös oikeusistuimet tuomitessaan ihmisille kovempia rangaistuksia tahallisista teoista. Teon tahallisuuden arviointiin kuitenkin liittyy aina jonkinasteinen uskomus teon tahallisuudesta ja juuri tähän liittyy myös MIT:n tutkimus.

Tutkimuksen kokeissa koehenkilöiden ohimolohkon ja päälakilohkon yhtymäkohdan toimintaa häiritettiin magneettisella stimulaatiolla samalla kun koehenkilöitä pyydettiin tekemään moraalisia päätöksiä. Tulosten perusteella tutkijat totesivat kyseisen alueen stimuloinnin heikentävän uskomusten vaikutusta moraaliossa päätöksenteossa keskimäärin 15%. Stimulointi ei heikentänyt ihmisten kykyä tehdä moraaliossa päätöksiä sillä päätösten tekeminen ei hidastunut lainkaan, mutta kontrolliryhmään nähden stimuloitujen koehenkilöiden uskomukset tekojen tai aikeiden tahallisuudesta eivät vaikuttaneet päätöksen tekoon niin voimakkaasti.

Tutkijat toteavat ettei stimuloimalla kyseistä aluetta pystytä kokonaan eliminoimaan uskomusten vaikutusta ja kuinka uskomukset vaikuttavat moraaliossa päätöksentekoon myös muiden reittien kautta aivoissa.

Raportin pohdinnoissa todetaan myös kuinka alle 6-vuotiailla lapsilla moraaliiin liittyvät käsitykset ovat usein sidoksissa tekoihin, eivätkä niinkään tekojen tahallisuuteen, joka taas indikoi voimakkaasti kuinka kyky arvioida ja muokata omia uskomuksia tekojen tahallisuudesta kehittyvät vasta myöhemmällä iällä. Lapsen aivojen kehittyessä aivoihin istutetut uskomukset tulevat näin ollen voimakkaasti vaikuttamaan kasvavan ihmisen kykyyn tehdä moraaliossa päätöksiä eikä päinvastoin. Jos kyky arvioida tekojen tahallisuutta, ja näin ollen niiden moraaliossa vakavuutta, kehittyy vasta 6 ikävuoden jälkeen, niin moraalii ei ole jotain sellaista, joka meihin kaikkiin on istutettu jo ennen syntymää, vaan jotain joka opitaan, kehittyy ja vaatii kykyä ylläpitää tietynlaisia uskomuksia toisista ihmisistä. Moderni moraalikäsitys, joka arvioi tekojen ja aikeiden moraaliossa arvoa niiden tahallisuuden perusteella, ei siis ole jotain sisäsyntyistä vaan perustuu opittuihin uskomuksiin.

Uskonnon kykyä vääristää ja korruptoida kasvavan ihmisen moraalikäsityksiä havainnollistaa erinomaisesti professori George Tamarinin sosiologian tutkimus², johon osallistui yli tuhat 8-14 vuotiaista juutalaislasta. Tamarinin tutkimuksessa juutalaislapsilta kysyttiin hyväksyvätkö he Vanhassa Testamentissa kerrotun Joosuan toimeenpaneman verilöylyn ja kansanmurhan Jerikossa. Vastanneista lapsista 66% hyväksyi kansanmurhan täysin. Vertailuryhmänä tutkimuksessa vastaavalle joukalle juutalaislapsia tarinan Joosua korvattiin kenraali Lin:llä ja tapahtumapaikaksi nimettiin Kiina 3000 vuotta sitten. Vertailuryhmän vastaukset olivat täysin päinvastaisia ja 75% lapsista tyrmäsi kiinalaiskenraalin teot moraalittomina. Tamarinin tutkimuksen perusteella on varsin selvää kuinka uskonyhteisön jäsenen moraalikäsitykset korruptoituvat hänen arvioidessaan omaan uskonyhteisönsä liittyviä moraaliossa arveluttavia piirteitä. Kun katkaistaan henkilön uskomusten ja moraaliossa arveluttavan asian välinen uskoonon liittyvä yhteys henkilön moraalikäsitys asiasta muuttuu merkittävästi lähemmäs yhteiskunnan vallitsevia moraalikäsityksiä.

Moraali itsessään ei myöskään ole mitään staattista, eikä mikään instanssi voi yksinvaltaisesti määritellä absoluuttisia sääntöjä hyvien ja pahojen tekojen (tai ajatusten) välillä. Monissa uskonnollisissa suunnissa valehtelemista pidetään melko vakavana syntinä, mutta onko se aina moraaliossa väärin? Kuinka moni olisi loppujen lopuksi valmis tuomitsemaan syntisiksi ne toisen maailmansodan aikaiset ihmiset, jotka Gestapon kolkuttaessa ovelle valehtelivat näille kolmannen valtakunnan virkamiehille suojellakseen tuttaviaan ja ystäviään, jotka muutoin olisi passitettu keskitysleireille? Maailmanhistoria todistaa myös selkeästi kuinka ihmiskunnan moraalii muuttuu ja kehittyy.

Orjien omistaminen, ostaminen ja myyminen, oli moraaliossa vielä ihan hyväksyttävää toimintaa pari sataa vuotta sitten ja jo keski-ikään ehtinyt sukupolviinkin muistaa kuinka Etelä-Afrikassakin lakkautettiin laillistettu rotusyrjinnästä vuonna 1991 kovan kansainvälisen painostuksen jälkeen. Ihmiskunnan moraalii on viimeisen kahden sadan vuoden aikana ottanut siis melkoisia harppauksia orjuuden sallimisesta sen totaaliseen kieltämiseen ja jopa järjestelmällistä rotusyrjintää harjoittaviin instansseihin kohdistetaan nykypäivänä voimatoimia.

Moraalin kehittyminen ja siitä seuraavat ristiriidat uskonnollisten dogmien kanssa ajavat nykyiset uskontokunnat uudelleen arvioimaan omaa suhdettaan moraaliiin. Uskonnot, joiden dogmit eivät nyt tai tulevaisuudessa taivu ihmiskunnan kehittyvien moraalikäsitysten mukaisiksi, tullaan tulevaisuudessa hahmotamaan fundamentalistisina ja aikansa eläeinä reliikkeinä. Jos (ja kun) aika ajaa ohi jäykästä uskomyjärjestelmästä, olisi uskomyjärjestelmän kyettävä muuttumaan nykyihmisen tarpeita vastaavaksi. Jos uskontokunta ei muutokseen pysty sisäisen vastustuksen tai johtajien konservatiivisuuden takia, en näe sellaiselle uskomyjärjestelmälle muuta vaihtoehtoa kuin kuihtua unholaan monien jo aiemmin saman kohtalon kohdanneiden uskomyjärjestelmien tavoin. Tätä moraaliiin liittyvää vuoropuhelua käydään aktiivisesti nyky-suomalaisessa mediassa, esimerkkinä mainittakoon vaikkapa runsasta mediahuomiota saanut kansalaisaloite tasa-arvoisesta avioliittolaista³, jonka kirvoittamien TV-keskustelujen seurauksena kansankirkkostakin on eronnut ihmisiä roppakaupalla.

- Nimim. Antti Ateisti -

¹ Disruption of the right temporoparietal junction with transcranial magnetic stimulation reduces the role of beliefs in moral judgments - Liane Younga, Joan Albert Camprodon, Marc Hauser, Alvaro Pascual-Leone, and Rebecca Saxe (Massachusetts Institute of Technology, Cambridge, MA, approved February 22, 2010) <http://www.pnas.org/content/ear-ly/2010/03/11/0914826107>

² The God Delusion, Richard Dawkins, Black Swan edition 2007, ISBN 978-0-552-77331-7 p. 289-292

³ <https://www.kansalaisaloite.fi/fi/aloite/192>

Kuka?

HENKILÖKOHTAISIIIN SYIHIIN PERUSTUEN VOIMME TARVITTAESSA JULKAISTA ARTIKKELIT NIMIMERKILLÄ.

- TOIM. HUOM. -

ANTTI ATEISTI

NIMIMERKKI ANTTI ATEISTI ON ENTINEN MORMONI. KOULUTUKSELTAAN HÄN ON INSINÖÖRI JA TYÖSKENTELEE KONSULTTINA.

ANTIN BLOGI LÖYTYY OSOITTEESTA:

[HTTP://EXMORMONI.BLOGSPOT.FI/](http://EXMORMONI.BLOGSPOT.FI/)

VALTA JA HALLINTA HENGELLISEN VÄKIVALLAN KONTEKSTISSA

KUVA: SXC.HU, SEBAREX

Hengellisen väkivallan ilmiö on tuottanut hyvin monenlaisia reaktioita suomalaisessa yhteiskunnassa. Monet ovat pitäneet aiheeseen liittyviä keskusteluja tervetulleina ja tarpeellisina. On myös ihmisiä ja tahoja, jotka ovat vähätelleet ilmiön olemassaoloa ja vakavuutta. Hengelliseksi väkivallaksi on haluttu leimata esimerkiksi kaikenlaiset pienet ”epämiellyttävydet” tai ikävistä asioista saarnaamisen.

Hetkelliset epämiellyttävydet tai helvetin kauhuista saarnaaminen eivät tokiaan ole hengellistä väkivaltaa, vaan kyse on paljon syvällisemmästä ja monimuotoisemmasta asiasta. Miten hengellistä väkivaltaa pitäisi sitten lähestyä?

Hengellisen väkivallan tutkiminen ja tulkitseminen ovat lähtökohtaisesti haasteellista, koska sen määrittäminen tai mittaaminen yhteismitallisesti on mahdotonta. Toisille tietynlainen kohtelu näyttyytyy henkisenä väkivaltana, kun taas toisille sillä ei ole vaikutusta. Hengellisellä väkivallalla on selkeä yhteisöllinen ulottuvuutensa. Se poikkeaa siis siinä mielessä vaikkapa kahden ihmisen välisistä väkivallanteoista tai lähisuuhdeväkivallasta, jossa väkivallan kollektiivinen luonne ei ole niin ilmeinen.

Hengellinen väkivalta voi olla niin henkistä kuin fyysistäkin. Se perustellaan tavalla tai toisella uskomisen tai uskonnollisessa yhteisössä olemisen kautta. Se on kokemuksellista väkivaltaa, joka vahingoittaa ihmisen oikeuksia ja vähentää hänen mahdollisuuttaan määrittellä omaa tulevaisuuttaan. Hengellinen väkivalta eivät pääty väkivallan tapahtumaan, vaan sen vaikutukset voivat olla pitkäaikaisia sekä laajentua koskemaan myös muita läheisiä ihmisiä.

Vallan ja hallinnan pyörteissä

Tutkittaessa väkivallan ilmiöitä pitää ymmärtää niiden takana olevien vallan käytänteiden sekä auktoriteetti- ja hallinnan asemien merkitys. Väkivallassa harvoin on kyse irrallisista tai jotenkin autonomisista väkivallan tapahtumista, vaan väkivalta - mukaan lukien hengellinen väkivalta - on yleensä osa laajempia yhteisöllisiä rakenteita ja toiminnan mekanismeja.

Väkivallan suhdetta sitä lähellä oleviin käsitteisiin voidaan hahmottaa filosofi ja politiikanteoreetikko Hannah Arendtin pohdintojen avulla. Arendt näki olennaisena erottaa vallan, hallinnan ja väkivallan käsitteet toisistaan, mutta samalla ymmärtäen niiden keskinäisen yhteyden ja toisiinsa kietoutumisen.

Arendtin mukaansa kaikki poliittiset instituutiot ovat vallan ilmentymiä ja materialisoitumia. Tämä pätee myös uskonnollisiin liikkeisiin. Ne eivät ole vallankäytön ulkopuolella, vaan mitä suurimmassa määrin ne ovat alttiita vallan käytölle ja väärinkäytölle. Joissakin uskonnollisissa ryhmissä on taipumusta ajatella vallan tulevan suoraan jumalalta, jolloin hengelliset toimijat olisivat neutraaleja jumalallisen vallan välittäjiä.

Yhteiskuntatieteellisesti ajateltuna hengellisissä liikkeissä kyse on kuitenkin hyvin samankaltaisesta vallankäytöstä kuin missä muussa tahansa yhteisössä tai organisaatiossa. Yksinkertaistaen voisi sanoa, että mitä tiukempi ja suljetumpi yhteisö on kyseessä, sitä enemmän vallankäyttöä niissä ilmenee.

Valta kuuluu ryhmälle, eikä se ole yksilön omaisuutta. Uskonnollisten yhteisöjen suhteen tämä tarkoittaa, että autoritaarisestikin johdetut ryhmät saavat legitimaationsa vallankäytölleen yhteisöstä ja siihen kiinnittyvistä toiminta- ja ajattelutavoista. Suomessa uskonnollisten liikkeiden suhteen on vain hyvin poikkeuksellisissa tapauksissa kyse pakkovälisistä yhteisöistä. Tiukatkin yhteisöt perustuvat nojautuvat jäsenten vapaaehtoiselle osallisuudelle ja hyväksynnälle. Tällöin kyse on hallinnasta, joka tapahtuu ilman suoranaista pakottamista tai taivuttelua perustuen muodolliseen vapaaehtoisuuteen. Hallinta kuvastaa auktoriteettiaseman olemassaoloa yksittäisten ihmisten ja instituution välillä.

Valta on Arendtin mukaan kaiken hallinnan ydin, kun taas väkivalta pitää nähdä välineenä vallan ja hallinnan toteuttamiselle. Vallan tai valta-aseman menettäminen aiheuttaa väkivallan käyttämistä. Arendtin mukaan valta ja väkivalta ovat vastakohtia: ”siellä missä toinen hallitsee täydellisesti, toinen on poissa”. Tämä tarkoittaa sitä, että jos vallankäyttö tietystä yhteisössä ”toimii”, silloin väkivallalle ei ole tarvetta. Tällöin yhteisön valtarakenteita ei haasteta, eikä niihin kohdistu sisäisiä tai ulkoisia paineita.

Tiukat valtarakenteet ovat kuitenkin harvoin vakaita ja pitkäaikaisia. Väkivalta ilmenee nimenomaan silloin kun valta on vaakalaudalla: ”kaikkinainen vallan vähentyminen on avoin kutsu väkivallalle”. Vallan vähentyminen tai haastaminen syystä tai toisesta tuo mahdollisuuden väkivallan käyttämiselle, niin hallitsevien kuin hallittujenkin suunnalta. Väkivallalla korvataan vähentynyttä valtaa ja pyritään saavuttamaan entiset valta-asetat takaisin tai luomaan uusia valta-asetamia.

Tiivistettynä voidaan siis sanoa, että hallinta on asema tai positio, jolla hallitaan muita ihmisiä tai ryhmää. Valta on puolestaan suhteellinen käsite, joka kuvastaa vaikutusvaltaa ihmisten ja ryhmien välillä. Väkivalta on instrumentti, jolla auktoriteettiasemaa ja valtasuhdetta ylläpidetään. ”Häiriöt” valta- ja auktoriteettikonaisuuksien suhteen aiheuttavat ”tilan” tai mahdollisuuden väkivallan syntymiselle: väkivallan syntyminen ja muotoutuminen ovatkin historiallisesti ja sosiaalisesti rakentuvia.

Uskonnolliset yhteisöt, jotka perustuvat tiukalle vallankäytölle ja hallinnalle, ovat alttiimpia väkivallalle kuin ne yhteisöt, joissa vallankäyttö on maltillisempaa. Korostuneet valta-asetat vaativat vartiointia ja ylläpitoa, jonka vuoksi väkivallan käyttäminen tulee tarpeelliseksi. Löyhemmissä yhteisöissä tämä tarve on pienempi: auktoriteettiasemat ovat väljemmät, eikä niitä tarvitse puolustaa väkivallan muodossa. Valta, hallinta ja väkivalta ovat siis toisiaan ruokkivia asioita.

Väkivallan mahdollisuus

Yhteiskunnalliset liikkeet - mukaan lukien uskonnolliset yhteisöt - eivät ole lähtökohtaisesti tai ”olemukseltaan” väkivaltaisia tai väkivallattomia. Väkivallan rakentuminen riippuu sosiaalisesta ja historiallisesta tilanteesta, tarpeesta, välineistä ja ”sopivista” toimijoiden välisistä suhteista. Silloin kun halutaan tutkia hengellistä väkivaltaa, pitää ymmärtää väkivallan tilanteiden yhteys kyseisen yhteisön kokonaisuuteen ja sen suhteeseen myös yhteisön ulkopuoliseen maailmaan.

Mikä tahansa toiminta hengellisellä alueella ei ole siis väkivaltaa, vaan nimenomaan valta ja hallinta määrittävät väkivallan mahdollisuudet ja ulottuvuudet. Hengellisessä väkivallassa ei näin ollen ole kyse satunnaisista tai merkitysettömistä ihmiskohtaloista ja kokemuksista uskonnollisten liikkeiden piirissä. Hengellinen väkivalta on ilmiö, jossa yksittäisten ihmisten kohtaamat tilanteet kytkeytyvät osaksi yhteisön vallan ja hallinnan rakenteita.

Tämä näkökulma auttaa ymmärtämään yksittäisiä hengellisen väkivallan ilmiöitä, jotka liittyvät esimerkiksi liikkeistä erottamisiin, sukupuolisuuteen, seksuaalisiin vähemmistöihin, kehollisuuteen tai taloudelliseen hyväksikäyttöön. Näihin ilmiöihin liittyviä mahdollisia väkivallan kokemuksia ei pidä ymmärtää niinkään seurauksena yhteisön jäsenen väärin tekemisistä tai hairahtumisista, vaan pikemminkin osana vallan ja hallinnan matriiseja.

Tämän vuoksi hengellisen väkivallan kokemukset ovat usein hyvin voimakkaita ja vaikeasti selvitettäviä. Yhteisöjen itsensä taholta niihin puuttuminen tai niiden perusteellinen selvittäminen tarkoittaisi samalla puuttumista liikkeiden omiin vallan ja hallinnan ytimiin. Siksi onkin ymmärrettävää, miksi uskonnolliset liikkeet ovat varsin vastentahtoisia tunnustamaan hengellisen väkivallan ilmiöiden olemassaoloa: samalla pitäisi olla avoin myös yhteisön vallankäytön logiikalle. Tähän vain harvoissa liikkeissä on valmiutta.

- Aini Linjakumpu -

Kuka?

KUVA: ARTO LIITI

AINI LINJAKUMPU

YTT AINI LINJAKUMPU TOIMII POLITIIKKATIETEIDEN YLIOPISTONLEHTORINA LAPIN YLIOPISTOSSA. HÄN ON TUTKINUT USKONNON JA POLITIIKAN VÄLISIÄ YHTEYKSIÄ YLI 15 VUODEN AJAN. VUONNA 2012 HÄNELTÄ ILMESTYI TUTKIMUS ”HAAVOITTUNUT YHTEISÖ. HOITOKOKOUKSET VANHOILLISLESTADOLAIUUDESSA”. VALMISTEILLA ON TUTKIMUS HENGELISESTÄ VÄKIVALLASTA KRISTILLISISSÄ LIIKKEISSÄ.

Haluatko osallistua tutkimukseen?

Aini Linjakumpu on valmistelemaan tutkimusta kristillisissä yhteisöissä tapahtuvasta hengellisestä väkivallasta. Tutkimuksessa kiinnostuksen kohteena on muun muassa hengellinen väkivalta liittyen uskonnolliseen yhteisöön liittymiseen tai siitä erkaantumiseen, taloudelliseen hyväksikäyttöön, seksuaalisiin vähemmistöihin, kehollisuuteen, sukupuolisuuteen tai sielunhoitoon.

Tutkimukseen voi osallistua kirjoittamalla vapaamuotoisesti omia kokemuksia aiheeseen liittyen tai vastaamalla ennalta tehtyihin kysymyksiin sähköpostitse/kirjeitse tai osallistumalla kahdenkeskiseen haastatteluun (puhelimitse tai henkilökohtaisesti tapaamalla). Kirjoituksia ja yhteydenottoja toivotaan 6.1.2014 mennessä.

Kirjoituksia voi lähettää sähköpostilla osoitteeseen: Aini.Linjakumpu@ulapland.fi tai postitse: Aini Linjakumpu, Lapin yliopisto, PL 122, 96101 Rovaniemi. Asiaan liittyvät tiedostelut yllä olevaan sähköpostiin. Lisätietoja tutkimuksesta: [Http://Linjakumpu.blogspot.fi/](http://Linjakumpu.blogspot.fi/).

Kuka minä olen?

Olen kotoisin pääkaupunkiseudulta. Minulla on 3 sisarusta, minä olin vanhin lapsista ja ainoa poika. Samassa taloudessa asui myös äitini äiti ja kehitysvammainen tätini. Lapsuuden perhettä voisi luonnehtia fundamentalistiseksi.

Hengelliset asiat olivat hyvin tärkeitä ja jo lapsuudesta asti piti osallistua hengellisiin tilaisuuksiin, jopa useita kertoja viikossa. Helluntailainen meno oli hyvin villiä -70 luvun Helsingissä. Tilaisuuksissa puhuttiin kielillä ja lausuttiin profetioita. Myöhemmin -70/80 lukujen vaihteessa Niilo Yli-Vainion tilaisuudet keräsivät paljon huomiota väitettyine ihmeperantumisineen.

Helluntailainen kasvatus pyhäkouluissa, lastenleireillä ja nuortenilloissa sai osaltani aikaan sen, että vieraannuin omasta minuudestani. En tiennyt kuka olen ja mitä haluan - toki tärkeämpää olisi ollut kuunnella Jumalan ääntä. Jumalan äänen kuuleminen olisi ollut suotavaa. Jollain tavoin olisi pitänyt voida olla varma että on Jumalan käytössä. Tästä en voinut olla varma koskaan. En kokenut myöskään pelastusvarmuutta. En puhunut kielillä. En parantunut mistään yliluonnollisesti. Minulla oli hyvin vahva tunne siitä, etten kelpaa.

Lapsuuskodissani samassa rakennuksessa asui noin kahdenkymmenen vuoden ajan kehitysvammainen tati, jonka Jumala oli määrännyt parantaa. Isälläni oli vaikea kuulovamma, ja myös tämän paranemista odotettiin kovin.

Seurakunnassa painotettiin lähetystyöntekoa. Kun lähetysaarnaja lähti lähetyskentälle, se oli suuri tapahtuma. Lähetystyöntekijät olivat juhlinta sankareita ja heidän kirjeitään kaukomailta luettiin seurakunnan tilaisuuksissa. Itse en kokenut edes lähetyskutsua, paitsi hyvin epävarmana, ja pitkän manipulatiivisen puheen jälkeen.

Tavallisesti syitä ongelmiin etsittiin itsestä. Jumalassa ei voinut olla mitään pielessä. Jos helluntaiseurakunnan jäsenenä oli ongelmia, ne johtuivat siitä, että hän ei ollut esimerkiksi antautunut riittävän syvästi Jumalalle, hänellä oli vielä jotain pois pantavaa elämässään. Tämä vei entisestään pois minuuden kokemisesta. Tunteiden kokeminen oli myös väärin. Kaikki hyvältä ja mukavalta tuntuva oli kiellettyä ja tuomittavaa. Kristuksen toista tulemistä odotettiin ankarasti.

Kristuksen tuleminen piti olla aivan lähellä. Lopunaikojen merkit näyttivät, että ei tarvitse enää odottaa pitkään, vaan kohta hyvin pian oikeus tapahtuisi, herran pyhät pääsisivät taivaan riemuihin ja näiden vainoojia rangaistaisiin. Tempauksen pelko ja helvetinpelko olivat niin konkreettista, että ulkopuolisen voi olla hyvin vaikeaa ymmärtää. Olin hyvin ahdistunut, en uskaltanut kokea mitään tunteita. Jännitin kaikkea hyvin neuroottisesti. Oli raskasta aikaa.

Useiden syiden takia keskeytin opiskeluni päivälukiossa toisella luokalla, mutta siirryin iltalukioon. Tein samaan aikaan monenlaisia töitä, mm. saatoin ajaa taksi aamuviidestä ja kun iltapäivällä kello viisi oli koulua, meinasin nukahtaa tunnille. Iltalukiota kävin kuusi vuotta ja lopulta kirjoitin ylioppilaaksi. Pääsin Helsingin Kauppakorkeakouluun muutamaa vuotta myöhemmin.

Hengelliseen kasvatukseen kuului näkemys siitä, että uskovaisen perheen kaikki asiat olisivat määritelmällisesti olleet hyvin. Kritiikkiä ei sallittu. Vaikka lapsuudenkodissa elettiin hyvin vähävaraisesti, sanottiin, että meillä oli kaikki asiat kunnossa. ”Maallisilla”, tavallisilla, uskosta osattomilla naapureilla taas kaikki asiat olivat lähtökohtaisesti päin mäntyä, näin minulle kerrottiin.

Ikävät tosiasiat, ettei kehitysvammainen tätini parantunut eikä isäni kuulo korjaantunut, saivat aikaan epäilystä. Ehkä helluntailaisten kaikki opetukset eivät ole vedenpitäviä? Kauppakorkeakoulussa tutustuin tieteellisiin menetelmiin, ja ne tekivät vaikutuksen siinä mielessä, että asioita sai ja piti kyseenalaistaa. Ei tarvinnut ”uskoa ainoastaan”. Tämä merkitsi paljon ajatteluni kehittymiselle.

Silmävoidetta, jotta näkisi?

Myöhemmin havaitsin monia asioita, jotka mielestäni eivät olleet helluntailiikkeessä niin kuin oli luvattu. Näytti siltä, että joitain asioita ei haluta nähdä liikkeen sisällä, ikään kuin jokin voima estäisi ihmisiä näkemästä ”metsää puilta”. Osa helluntaiseurakuntien väestä vaikutti olevan kuin sokeita lampaita, vailla omaa tahtoa ja ajattelua. Näiden asioiden ihmettely sai minussa inspiraation laatia kirja aiheesta.

Kirjassani kirjoitan lyhyesti siitä, minkälaista hengellistä väkivaltaa on tapahtunut Suomessa 1930 -luvulta alkaen. Kirjoitan esimerkinomaisesti muutamista tuhoisista lahkoista. Menneissä lahkoissa on paljon samoja piirteitä kuin nykyisissä. Edelleen nykypäivänä hengellisellä kentällä puuhaavat monet toimijat, jotka pyrkivät hengellisillä lauseilla, vetoamalla Raamattuun tai väittämällä yliluonnollisia ihmeitä tapahtuvaksi juuri heidän touhuissaan rahastamaan uskovaisia. Kyse on törkeästä hyväksikäytöstä.

Ns. karismaattisissa piireissä hengellisiin toimintoihin kuuluu profetioiden lausuminen. Pohdin kirjassani, miksi usko säilyy vaikka profetiat eivät toteudu. Miksi ”profeetta”, jonka profetiat vaikuttavat mielisairaana visioita, ja joka on ollut vankilassa syytettynä omien lasten seksuaalisesta hyväksikäytöstä saa jatkaa toimintaansa ja miksi hänellä on kannattajia? Ihmetystä on herättänyt myös se, että selvästi mielisairaana saarnaajan mielisairautta ei haluttu nähdä. Miksei saarnaajalla voisi olla mielenterveyshaasteita? Pohdin kirjassani, miksi useille oli niin vaikeaa myöntää, että ”Herran Pyhät” saarnaajasankarit ovat myös ihmisiä. Samoin pohdin kirjassani, miksi joillekin on niin tärkeää olla näkemättä omassa uskonyhteisössä tapahtuvia taloudellisia väärinkäytöksiä, huijauksia, seksuaalista hyväksikäyttöä ja muuta riistoa.

Oma lahkoni tai kultin jäsenet nähdään erityisinä, valittuina. Uskonyhteisön näkökulmasta tavalliset ihmiset ovat paholaisen vallassa, demonien riistaa ja lähtökohtaisesti pahoja. Tavallisista ihmisistä voidaan käyttää monenlaisia nimiä jotka voimistavat vastakkainasettelua uskovaisten ja ei-uskovaisten kesken. Omien havaintojen mukaan tavalliset ihmiset ovat mukavia kunnan ihmisiä aivan kuten ihmiset seurakunnassakin. Ei-uskovaississa ja uskovaississa ihmisissä on yhtäläisiä hyviä ja pahoja, terveitä ja vähemmän terveitä, huijareita ja huijattavia.

Kirjoitan kirjassani paljon yliluonnollisista ihmeperantumisista. Joillakin ihmisillä näyttää olevan vankkumaton tarve uskoa ihmeperantumisiin. Miksi näin on? Yliluonnollisia ihmeperantumiskokemuksia on tutkittu, ja ikävä tosiasia on, että sinnikkäistä yrityksistä huolimatta ei ole löytynyt yhtään vastaansanomaton todistetta ihmeperantumisista. Monenlaisia huijareita on kyllä löytynyt. Ja monenlaisia tarinoita, mutta ei todisteita, vaikka todisteista puhutaan ja niitä luvataan olevan.

Käsittelem kirjassani myös kielilläpuhumista. Kielilläpuhuminen katsotaan olevan merkki Pyhän Hengen kasteesta, merkki siitä, että kelpaa Jumalalle. Kielilläpuhumisessa on kuitenkin hyvin paljon seikkoja, jotka mielestäni tuovat esiin kielilläpuhuminen todellisen luonteen: kyseessä on ihmisten toisilleen opettama kyky, ja siihen ei liity Jumala eikä muutkaan korkeammat voimat.

Erilaiset yliluonnollisina pidetyt tapahtumat ovat hyvin tärkeitä esimerkiksi helluntailaiselle spiritualiteetille. Analysoin kirjassani muutamia yliluonnollisina pidettyjä tapahtumia, joihin on yhdistetty hyvän ja pahan, Jumalan ja Saatanan taistelu. Yliluonnolliset voimat voisivat olla peräisin joko ”hyvästä” tai ”pahasta”, mutta kaikkivaltiaan Jumalan avulla yliluonnollisia voimia voisi jotenkin hallita. Tarkempi analyysi paljastaa, että kirjassa mainituissa tapauksissa ei ole kyse mistään yliluonnollisesta, vaan lähinnä ihmisten halusta uskoa yliluonnollisiin ilmiöihin.

Tärkeä kohta kirjassani on yksilön kasvu. Itse koen hukanneeni elämästä noin yhdeksän vuotta verrattuna tavalliseen elämäntilanteeseen: lukion jälkeen armeijaan, sitten opiskelemaan ja töihin. Nämä yhdeksän menetettyä vuotta selittyvät sillä, ettei minulla ollut mitään käsitystä siitä kuka olen ja mitä haluan. Minkälainen ruoka maistuisi minulle? Minkälaisesta musiikista pidän? Mitä haluaisin opiskella? Minkälaista työtä haluaisin tehdä? Miten vietän vapaa-aikaa ja rentoudun? Kauppakorkeakouluun pääsemisen jälkeen mieleni vaivasi syyllisyys: mitä jos opiskelupaikka Kauppakorkeakoulussa ei kuulunutkaan Jumalan suureen suunnitelmaan minun kohdallani? Kaikki menisi lopulta pieleen, kosminen kostaja rankaisi, omat ponnistelut olisivat menneet täysin hukkaan, jo yrittäminenkin olisi turhaa.

Lahko tai kultti voi helposti vaikuttaa yksilön persoonallisuutta tuhoavasti. Yksilön minuus sulautetaan suureen kollektiiviin, ja yksilön omat tunteet, tarpeet ja ajattelu irrotetaan yksilöstä. Monesti lahkoni kutsu on niin vahva, että yksilö vapaaehtoisesti luopuu minuudestaan ja omasta itsestään. Ihminen uhraa jotain, mikä on kaunista: yksilöllisyyden, välittömyyden ja herkkyyden, oman itsensä ja minuuden.

Lahko tai kultti kehittää ajattelua mustavalkoiseksi. Inhimillinen elämä ei ole mustavalkoista. Pyrin kirjassa esimerkkien avulla tuomaan esiin tämän.

Jumala halajaa totuutta salatuimpaan saakka, sanotaan Psalmien kirjassa. Pyrin kirjani avulla tuomaan uusia ajatuksia keskusteluun. Sellaisia ajatuksia, jotka vastaavat minun käsitystä totuudesta ja voisivat auttaa sellaisia henkilöitä, joita lahko tai kultti on onnistunut riistämään.

- Terho Miettinen -

Identiteetti rakentuu suhteessa ympäröivän maailman antamiin vaikutteisiin. Uskonnollisista yhteisöistä irtautuville vaikutteet voivat olla keskenään ristiriitaisia, kun tieto, tunteet ja omat havainnot eivät kohtaa. Irtautuminen voi merkitä elämän perustan murtumista, kun vanhat ihmissuhteet katkeavat ja perususkomukset muuttuvat kyseenalaisiksi.

Kohtasin tämän asetelman ensimmäisen kerran 1990-luvun alussa, kun tutustuin henkilöön, joka oli juuri eronnut yhteisöstä, jonka jäseneksi hän oli syntynyt. Olin valtakirkon jäsen, ulkopuolinen. Hän joutui jo keskustellessamme ylittämään rajoja, jotka olivat näkymättömiä mutta silti konkreettisia. Miltä keskustelu saa tuntua? Miten sanomisiin pitää suhtautua? Tästä kohtaamisesta alkoi prosessi, joka muotoutui myöhemmin väitöskirjaksi.

Olen halunnut selvittää tutkimuksessani, kuinka yhteisöistä irtautuvat henkilöt rakentavat ristiriitaisista aineksista kertomuksen, joka tekee elämästä ymmärrettävän sekä kertojalle itselleen että kuulijoille. En ole rakentanut yleistettävää mallia siitä, miten irtautuminen etenee: olen etsinyt tapoja, joilla irtautuminen sijoitetaan osaksi myöhempää elämää ja kuinka muutosten yli rakennetaan jatkuvuutta. Olen haastatellut vuosina 1998 - 2011 viittätoista henkilöä, jotka ovat lähtöisin eri yhteisöistä, kuten Jehovan todistajista, vanhoillis- ja esikoislestadiolaisuudesta, helluntailaisuudesta ja Krishna-liikkeestä. Vuosien kuluessa tehdyt uusintahaastattelut ovat osoittaneet, kuinka irtautuminen on usein monitasoinen ja epäjohdonmukainen prosessi. Yhteisöstä eroaminen voi olla nopea ja näkymätön tapahtuma, mutta irtautuminen ei välttämättä pääty milloinkaan, koska menneisyyden tapahtumia on aina tulkittava uudelleen uusissa elämäntilanteissa. Siksi puhun mieluummin irtautujista kuin irtautuneista. Haastattelemani irtautujat ovat olleet kiinni kahdessa merkitysjärjestelmässä, ja he pohtivat limittäin erilaisten käsitysten uskottavuutta. Uskonto voi olla sen yhdellä tasolla epäuskottava ja toisella todentuntuinen. Vaikka uskonto menettäisikin uskottavuutensa, sen sisällä koettuja kokemuksia ei voida selittää tapahtumattomiksi. Etenkin omille uskonnollisille kokemuksille on löydettävä uusi selitys. Samalla on löydettävä kestävä perustelut yhteisön jäsenten tuomiota vastaan.

Kertomuksissa etsitään aluksi ymmärrettävää selitystä yhteisöön liittymiselle. Lapsesta saakka yhteisöjen jäseniksi kasvatetut painottavat, että heillä ei ole ollut valinnan mahdollisuutta, ja omasta valinnastaan liittyneet kertovat olosuhteista, joiden vuoksi he eivät osanneet arvioida yhteisöä oikein. Irtautumisprosesseilla ei ole välttämättä selkeää alkukohdetta.

Usein yhteisöön sopeutuminen on vaatinut omien havaintojen kieltämistä ja ulkoista rooliin mukautumista, mutta jotkin tapahtumat ovat kiteyttäneet epäilyksiä. Jälkikäteen ne tunnustetaan irtautumisen siemeniksi, jotka ovat sysänneet kohti irtautumista. Tutkimustyöni aikana yhteisöjä kritisoivan internet-aineiston merkitys kasvoi ratkaisevasti, ja uusimmissa haastatteluissa toistuu kuvaus ”ajautumisesta” kriittisille verkkosivuille, jotka mursivat yhteisön rakentaman ”informaatiomuurin”.

Irtautujat puhuvat kriittisesti yhteisöjen vallankäytöstä, entisten jäsenten karttamisesta ja etenkin sukupuolirooleista: naisten kyvyt sivuutetaan sukupuoliäsitelysten perusteella, ja miehet pakotetaan ottamaan johtoasema, jota he eivät vält

Uskonnollisista yhteisöistä irtautuneiden identiteetikertomukset

tämättä itse halua. Irtautujat puhuvat myös lasten asemasta, kurituksesta ja väkivallasta. Vaikka yhteisöjä ei voida syyttää avoimesta väkivallan sallimisesta, irtautujat ovat kokeneet, että yhteisöjen ilmapiiri altistaa väärinkäytöksille. Yhteisö voi kieltää tapahtuneen tai vierittää synn pelkästään yksilölle, mutta irtautujien kokemuksissa yhteisö ja yksilöiden ongelmat kietoutuvat yhteen. Pahoinvoiva yksilö voi käyttää yhteisön oppia valtansa välineenä, mutta yhteisön oppi ja elämäntapa voivat myös syventää pahoinvointia. Ongelmat jäävät usein tunnistamatta, koska kriittisten yksilöiden ja ulkopuolisen maailman kanssa ei asetuta avoimeen dialogiin. Pitkälle hioutunut retoriikka peittää asian ytimen.

Suomessa uskonnon uhri -ilmaisu nähdään usein irtautujan synonyyminä. Yhteisöt puolestaan voivat määritellä irtautujat luopioiksi, joihin yhdistetään monia negatiivisia merkityksiä tavalla, joka ylittää yksittäisen entisen jäsenen ominaisuudet. Irtautujien kertomuksissa rakennetaan suhdetta molempiin käsitteisiin. Yhteisöjen kielenkäytölle annetaan uusia ja käänteisiä merkityksiä, ja etenkin internetissä syntyvä irtautujien yhteisöllisyys vahvistaa uusia tulkintoja. Käsitys uskonnon uhrista on käyttökelpoinen identiteettiprosessin osana, mutta siitä ei haluta pysyvää määritelmää. Suomalaiseen kielenkäyttöön juurtunut uskonnon uhri on irtautumiskeskustelun emansipatorinen ulottuvuus. Se on merkitysten tiivistymä, jonka kautta päästään nopeasti kiinni uskonnon ongelmiin. Irtautumista koskevan tiedon lisäämistä pidetään haastatteluisa tärkeänä: irtautujien mukaan irtautumiskriisiin on vaikeata saada apua, koska mm. terapeuteilta puuttuu kulttuurista tietämystä yhteisöistä. Vertaistuki on usein ratkaisevan tärkeä osa irtautumista.

Irtautujat rakentavat kertomuksissaan nykyisyyden, jossa oikein on se, mikä tuntuu olevan heille itselleen hyväksi. Tämä on nimenomaan prosessin tulos, sillä menneisyyteen on kuulunut omien tunteiden, toiveiden ja kykyjen väheksyminen. Nykyisyyden oikeuttajana pidetään subjektiivista tunnetta ehjistä ihmisyydestä, jossa ulkoinen auktoriteetti ja rooli-vaatimukset eivät ohjaa persoonaa. Tämä toistuu riippumatta siitä, tunnustautuuko henkilö uskovaksi tai ateistiksi. Tämä subjektiivisuus ei kuitenkaan jää irtonaiseksi: sen tueksi etsitään uutta traditiota, ja sen vahvistamiseksi tarvitaan uusi sosiaalinen todellisuus. Irtautujat eivät löydä ratkaisuilleen perusteluja, jotka poistaisivat kaiken epävarmuuden. Sen sijaan kertomuksissa vahvistuu kyky sietää epävarmuutta. Epävarmuuden sietäminen koetaan myönteiseksi asiaksi, joka erottaa menneisyydestä: ennen oli pakko sitoutua yhteisön totuuteen ja olla varma siitä.

Irtautumiskertomukset jäävät ristiriitaisiksi, koska kaikkiin kysymyksiin ei ole selviä vastauksia. Kertomuksissa hahmottuu kuitenkin elämäntulkintoja, jotka ylittävät yksityiskohtien ristiriitaisuudet ja luovat jatkuvuutta yli muutoksen. Useimmat tutkimukseeni osallistuneet ovat edelleen uskonnollisia. Heidän kertomuksissaan yhteisöstä irtautuminen voidaan tulkita uskon kirkastumiseksi, jossa ihmisten muodostama sopimaton yhteisö on vaihtunut toiseen, mutta usko korkeampaan voimaan on säilynyt ja vahvistunut. Toista tulkintatapaa nimitän väistämättömyyden ymmärtämiseksi: uskonnottomuuteen päätyneille uskonto on ollut osa sosiaalisen maailman vaihtoehtomuuttoa, ja menneisyyden olosuhteissa ei olisi mitenkään voinut käydä toisin. Usko ei ole kadonnut, koska sitä ei ole todella ollutkaan. Kolmas kokoava tulkintatapa on uskon löytäminen: yksilö pitää aiempaa uskoaan omana virheenään, joka sai kieltämään oikean uskon, kunnes Jumalan väliintulo pelasti pimeydestä.

Ajan kuluessa vahvistuu kyky nähdä, kuinka monenlaiset tekijät ovat muovanneet menneisyyttä. Asiatieto tapahtumien kulusta säilyy, mutta jopa käsitys irtautumisen perimmäisestä syystä voi muuttua vuosien kuluessa. Identiteetikertomusten tutkijalle tällainen muuttuminen ei kerro faktojen vääristelyisestä, vaan se kertoo identiteetin vuorovaikutteisesta rakentumisesta. Uudet kokemukset valottavat aina uudella tavalla sitä, mikä menneessä on olennaista.

- Jukka Timonen -

Lähteet

1 Todellisuudesta toiseen. Identiteetin rakentuminen uskonnollisista yhteisöistä irtautuneiden elämäntekemyksissä.

Kultaneito XII

Suomen Kansantietouden Tutkijain Seura, Joensuu 2013

JUKKA TIMONEN
FILOSOFIAN TOHTORI, ITÄ-SUOMEN YLIOPISTO
JUKKA TIMONEN VÄITÖSKIRJA ”TODELLISUUDESTA TOISEEN, IDENTITEETIN RAKENTUMINEN USKONNOLLISISTA YHTEISÖISTÄ IRTAUTUNEIDEN ELÄMÄNKERTOMUKSISSA” VALMISTUI TÄNÄ VUONNA. TIMONEN TYÖSKENTELEE SUOMALAISEN KIRJALLISUUDEN SEURAN JOENSUUN PERINNEARKISTOSSA.

”UUT on tehnyt kiitettävän arvokasta valistus- ja vertaistukityötä pienillä resursseilla. Olen ilahnutunut yhdistyksen toiminnan tehostumisesta ja laajentumisesta 2010-luvulla.”

- Janne Villa -

Matka uskovaisten pimeyden ytimeen

Rakenteellista väkivaltaa sisäänsä kätkevien uskonyhteisöjen uhrien kohtalot ovat koskettavia.

Olen sekä toimittajan että terapeutin roolissani ollut aina ammatillisen etäisyyden päässä väärinkäytöksistä. Tavallisesta, maltillisesta luterilaisesta taustasta tulevana en ole itse joutunut hengellisen väkivallan uhriksi.

Kiukku nousee kuitenkin usein mieleen, kun kuuntelen, mitä pahaa ihmisille tehdään uskonnon nimessä tai jonkun hurskaana esiintyvän uskonyhteisön varjoissa. Uskonnon, jonka pitäisi ilmentää ihmisyhteisön korkeimpia ihanteita esimerkiksi lähimmäisenrakkaudesta.

Joidenkin lapsuudenmuistoissa pieniä ihmisiä piiskataan ja pelotellaan Raamattuun vedoten.

Jotkut jäivät päähän taotun helvetin pelkonsa ja ahdistuksensa kanssa yksin, kun kaikki perheenjäsenet ja ystävät hylkäsivät yhteisöstä lähtijän tai erotetun. Luopioita ei enää edes tervehditty.

Naiset muistelevat, miten karismaattisena profeettana pidetty saarnamies onnistui vakuuttamaan - raamatullisiin sanankäänteisiin vedoten - että he ovat oikeastaan jo ”hengellisesti naimisissa” eikä papin aamenta enää tarvita. Seuraavaksi käsi olikin jo hameen alla...

Alaikäistä nuorukaista ”ehytettiin” sielunhoidossa saarnaamiehen seksuaaliseen tyydytykseen tähtäävillä tehtävillä. Huh!

Tarvitsemme uskonnollista kuluttajanvalistusta

Olen kirjoittanut 1990-luvulta lähtien luterilaisen kirkon medioihin lehtiartikkeleita uskontojen uhreista ja epäterveiden uskonyhteisöjen ongelmista. 2000-luvun puolivälissä sain tehtäväkseni tutkia perusteellisesti yhtä kristillistä yhteisöä, jonka sisällä tapahtuneisiin väärinkäytöksiin ja hengellisen

väkivallan muotoihin kukaan ei tuntunut puuttuvan. Vuosina 2006-2007 selvitin muun työn ohessa näitä omalakisten kristillisten piirien kulissien taakse kätkeytyneitä mätäpaiseita, lonkeroita ja verkostoja.

Häkellyin siitä kaksinaismoralismista ja omertasta, vaikenemisen laista, joka vallitsee joissakin kristilliseksi itseään kutsuvissa piireissä. Niissä työskentelevät ja niiden kanssa läheistä yhteistyötä tekevät ihmiset esiintyvät kirkasotsaisina ja oikeaoppisina kristittyinä. Samaan aikaan he sulkevat silmänsä ja korvansa ongelmilta ja väärinkäytöksiltä, joista he ovat tietoisia tavalla tai toisella.

Kukaan ei uskalla puuttua yhteisön ilmiselviin ongelmiin tai hengellisten johtajien törkeisiin toimiin - nämä kallisarvoiset ”Jumalan voidellut”, kun tekevät niin hyvää työtä toisaalta... On havahduttavaa huomata, kuinka usein uhrin unohdetaan tai heidän kertomuksiaan ei kuunnella. Tai jos joku kuunteleekin, niin mihinkään tarvittaviin toimenpiteisiin ei lähdetä yhteisön tervehdyttämiseksi.

Kun minua pyydettiin vuonna 2009 kirjoittamaan tietoteos hengellisestä väkivallasta, tiesin jo, että kristillisten yhteisöjen sisällä voi tapahtua vaikka mitä kauheuksia. Mutta seuraavien vuosien aikana uskonyhteisöistä tuli esiin vielä paljon enemmän väkivaltaa ja ihmismielen pimeyttä kuin olisin aavistanutkaan.

Hengellinen väkivalta -kirjan tekeminen oli intensiivinen ja raskas matka uskonyhteisöjen harmaille ja pimeille alueille, joilla on harjoitettu hengellistä, henkistä, fyysistä ja seksuaalista alistamista sekä ihmisten hyväksikäyttämistä, huijaamista ja manipulointia.

Erilaisiin kriisyhteisöihin ja uhreihin tutustuminen on vakuuttanut siitä, että tarvitsemme enemmän uskonnollista kuluttajanvalistusta.

Samoin keskustelua siitä, kuinka voisimme ennaltaehkäistä uusien uskonnon uhrien tuottamista ja auttaa niitä, jotka ovat jo saaneet siipeensä.

UUT on tehnyt kiitettävän arvokasta valistus- ja vertaistukityötä pienillä resursseilla. Olen ilahnutunut yhdistyksen toiminnan tehostumisesta ja laajentumisesta 2010-luvulla.

Hengellisen lastensuojelun haaste

Hurjimmat tarinat uskonyhteisöjen varjoissa tapahtuneista kauheuksista karmivat. Uskonto on väärinkäytettyä voimakas väline ihmisen alistamiseen.

Kristinusko - avarahenkisessä, suvaitsevaisessa ja ekumeenisessa muodossaan - on itselleni arvokas asia. Olen saanut aikuisiällä mahdollisuuden tutustua teologian opintojeni ja töideni kautta sen inspiroivimpiin edustajiin ja ajattelijoihin. Siitäkin syystä kristillisten yhteisöjen piirissä paljastuvat vakavat rikokset ja ihmisoikeusloukkaukset saavat sapen kiehumään.

En kuitenkaan ole elätellyt koskaan harhakuvitelmia synnitömistä pyhien yhteisöistä. Eri uskontojen edustajat kilvoittelevat ja kamppailevat samanlaisten ongelmien kanssa kuin muutkin. Osa lankeaa raskaisiin rikoksiin. Ihmiset tekevät toisilleen pahaa myös hurskauden kullisseja väärinkäyttäen.

Ja hengellinen ylpeys käy usein lankeemuksen edellä, varsinkin ellei kukaan tarjoa kriittistä palautetta.

Erityisen vahingollista hengellinen väkivalta on kohdistuessaan lapsiin. Lasten on useimmiten mahdotonta paeta ahdistavaa uskonyhteisöä. Puolustuskyvyttömiin yksilöihin kohdistuneet loukkaukset ovat raskaimpia. Lapsuuden traumaista vapautuminen on usein pitkä prosessi.

Hengelliseen lastensuojeluun ei ole kiinnitetty tarpeeksi huomiota, vaan yhteisöt saavat toimia, uskonnonvapauden nimessä, melko vapaasti ilman että kukaan viranomainen tai mikään uskonnollinen taho valvoisi niiden sisällä tapahtuvaa lasten kohtelua.

- Uskovaiset pysyvät lasten ruumiillisessa kurittamisessa, julisti Lasarus-veljien lahojohtaja, joka vastusti ”jumalattomia” lastensuojelulakeja.

”Eetun” muistot elämästään Lasarusen lahkossa 1990-2000-luvuilla ovat synkkiä. Lapsen saama lähes joka-päiväiset selkäsaunat, hiuksista repiminen, avokämmenellä korville tai poskille lyöminen, luunapit. Selkään annettiin risulla, vyöllä, viivoittimella, harjanvarrella, tuulettajanhihnalla...

Pahoimpitelyjä perusteltiin raamatullisesti: ”Joka vitsaa säästää, hän vihaa lastaan.” Jotkut vanhemmista katuvat nykyään raskaasti sitä, mitä väkivaltaa he suostuivat tekemään käskystä lapsilleen: miksi me annoimme tahtomme ja omantuntomme lahojohtajalle?

Tämänkin lahon ex-jäsenten trauma hoidetaan tänään terapiassa ja mielisairaaloissa.

Aikapommit kannattaa purkaa ajoissa

Kirjani rankin tapaus käsittelee pedofiilien rinkiä, jonka toimintaa selvitin haastatteleamalla yli 60 henkilöä. Jo puolessa vuodessa tulivat esiin ensimmäiset parikymmentä uhria.

Kansainvälinen rinki soluttautui Suomen Lähetysseuran Taiwanin työkentälle ja toimi siellä reilusti yli 20 vuoden ajan, 1960-luvulta lähtien. Yksinomaan suomalaisuhreja tuli asiaa tutkiessani esiin kymmeniä - ja useita suomalaisia hyväksikäyttäjiä. Erittäin hurskaina esiintyviä super-uskovaisia, sivumennen sanottuna.

Pinnan alla piili yhä 2010-luvulla suuria selvittämättömiä sotkuja ja hoitamattomia traumoja. Useiden uhrien ympärillä oli ollut vaikenemisen ja häpeän muuri, joka oli estänyt terapiaan ja hoitoon hakeutumista. Pahoinvaien ja mielenterveysongelmista kärsivien ihmisten hämmennykseen vaikutti se, että poliisi epäonnistui aikanaan asian tutkinnassa.

Aikapommi oli yhä usean hyväksikäytetyn ja hyväksikäyttäjän kohdalla purkamatta. Pahat teot ja mieltä painavat traumat varjostavat liian monen ihmisen koko elämää kuin synkkä myrskypilvi. Ongelmat tapaavat jatkuu, kasaantua ja siirtyä sukupolvelta toiselle yhteisöissä, joissa ne koetetaan vaieta kuoliaksi. Katolisen kirkon laaja hyväksikäyttökriisi on ilmiöstä kansainvälinen esimerkki.

Vakavia väärinkäytöksiä sisäänsä kätkevän uskonyhteisön kulissien kiillottamisesta ja kannattelemisesta ei ole niin väliä silloin, kun puhutaan ihmisiä vahingoittavista käytännöistä.

Ongelmien selvittäminen on usein vaikeaa ja kivuliasta, mutta se kääntyy lopulta myös uskonyhteisön parhaaksi, toisin kuin väkivallan ja väärinkäytösten salailu.

Synkkien salaisuuksien kimput saattavat joskus alkaa purkautua, kun vain yksikin ihminen uskaltaa nostaa kissan pöydälle ja pystyy puhumaan sairaan yhteisön ongelmista. Silloin muutkin voivat alkaa vapautua.

Auttajien on kunnioitettava uhrin vakaumusta

Moni uskonnollisissa yhteisöissä haavoitetuista haluaa löytää auttajan, jonka kanssa voi keskustella myös hengellisistä kysymyksistä.

Kokemus väkivallasta on saattanut vaurioittaa ja horjuttaa omaa uskoa, mutta uskosta ei haluta luopua, vaan löytää tie takaisin Jumalan luo ja toisten uskovien yhteyteen.

Kriisin keskellä Jumala, usko, rukous ja kristittyjen yhteys voivat tuntua tärkeämmiltä kuin koskaan. Ne ovat selviytymisen tukipilareita.

Jotkut toipujat taas eivät halua palata ahdistaviksi kokeminsa uskonnollisiin teemoihin ja piireihin, ainakaan pitkään aikaan. Hengellinen väkivalta on uhrille usein kuin rokotus kaikkea uskoa vastaan. Usko voi olla mennyttä loppuiksi.

Lähimmäisen, terapeutin ja sielunhoitajan on oltava kriisin keskellä erittäin hienotunteisia hoidettavan hengellisten tarpeiden ja toiveiden suhteen.

Auttaja ei saa pyrkiä käännättämään toista mihinkään uskoon tai katsomukseen tai sellaisista pois. Vääristyneen uskonnon tuottamia traumoja sekä mielen mustaavia ja jopa sairastuttavia ajatuskulkuja on kuitenkin purettava.

Traumoista ja häpeästä voi vapautua

Terapeuttina ja satoihin eriasteisiin uskontojen uhreihin henkilökohtaisesti tutustuttuani olen havainnut, että hengellisestä väkivallasta vapautumista ja salailun loppumista estää pelon ohella ensinnä häpeä.

Kun traumojen ja häpeän juuriin päästään käsiksi, ne voidaan hoitaa.

Häpeän dynamiikkaa - erityisesti hengelliseen väkivaltaan liittyvää - voidaan käsitellä myös sielunhoidossa, jos ihminen itse niin haluaa.

Jatkoa edelliseltä sivulta...

Syvästi loukattu tai häväisty ihminen kokee monesti olevansa kelvoton, jotenkin peruuttamattomasti pilalle tai rikki mennyt. Kokemus uskosta, toivosta, rakkaudesta tai armosta - joita kaikkia kanssaihmiset voivat välittää - saattaa olla käänteentekevä: minä kelpaan, olen arvokas ja rakastettu.

- Helvetistä päästyäni sain ympärilleni ihmisiä, jotka rakastivat minua eheäksi varauksetta, vaikka pelkäsin alkuun aitoa välittämistä kuollakseni. Rakkaus oli sittenkin lujempaa laatua kuin ne rikokset, joiden kohteeksi jouduin, kiteyttää yksi pitkän terapian ja selviytymistaitelun jälkeen hyvään elämään selvinnyt seksuaalisen ja hengellisen hyväksikäytön uhri.

Ihminen on sitkeä otus

Yllättävän suuri osa traumaattisten kokemusten uhreista pääsee elämässään eteenpäin hyvällä hoidolla.

Kun ihminen joutuu kaltoin kohdelluksi, pahoinpidellyksi, hyväksikäytetyksi tai psyykkisen kestokyvyn ylittävien olosuhteiden keskelle, on kiusaus ajatella, että kaikki loppuu tähän. Takaisin normaaliin elämään ei ole paluuta!

Äärimmäisen kovistakin koettelemuksista voidaan kuitenkin toipua, vaikka se saattaa kestää kauan ja tehdä kipeää. Toipumista edesauttaa uhrin ja tukijoukkojen hellittämätön usko ja toivo siihen, että jossain vaiheessa vuorenkoruistenkin vaikeuksien yli selvitään.

Oikeastaan vielä hämmästyttävämpää kuin se, mitä kauheuksia uskonyhteisöjen sisällä voi tapahtua, on uhrin toipuminen hirveistäkin kokemuksista. Ihmiset ovat voimakkaampia, viisaampia ja sitkeämpiä selviytymään kuin uskovatkaan, kun he vain valjastavat kaikki kykynsä ja voimavaransa käyttöön ja tekevät tukijoidensa avulla voitavansa vapautuakseen kauheiden kokemusten ja menneisyyden taakkojen ikeestä!

Ilahduttavan moni uskonnon uhri selviytyy tuskan ja pimeyden ytimestä takaisin hyvään elämään ja valoon. Tämä tekee terapeutin työstä mielekästä ja kannustaa toisaalta kirjoittamaan edelleen hengellisestä väkivallasta.

- Janne Villa -

Kuka?

JANNE VILLA ON LUTERILAINEN TEOLOGIAN KANDIDAATTI, VAPAA TOIMITTAJA JA RATKAISUKESKEINEN TERAPEUTTI, JONKA VASTAANOTTO ON HELSINGIN KESKUSTASSA. HÄNELTÄ ILMESTYI KEVÄÄLLÄ KIRJA HENGELLINEN VÄKIVALTA (KIRJAJA), JOSSA KÄSITELLÄÄN EPÄTERVEIDEN USKONYHTEISÖJEN ONGELMIA JA USKONTOJEN UHRIEN TOIPUMISPROSESSEJA.

Uskonnollinen yhteisö sosiaalitieteellisen tutkimuksen kohteena

Uskonto muovaa ihmisen ajattelua, tunteita, arkaa, moraalista hahmottamista sekä ihmisten välisiä suhteita. Siksi uskonnollisuuden tutkiminen on kiinnostavaa ja tärkeää. Sosiologiassa teema on klassinen, mutta sosiaalityön tutkimuksessa uskonnollisuutta on tutkittu vähän.

Kiinnostuin uskonnollisista yhteisöistä lapsuuden ympäristöinä ja lastensuojelutarpeiden kontekstina noin viisi vuotta sitten. Tiedostin, että tiivis ja arvoiltaan konservatiivinen uskonnollinen yhteisö on erityinen elinympäristö lapselle. Yhteisöön kuulumisen turvaa tuottavista ja lapsuutta suojaavista piirteistä ollaan yhteisöissä ja yhteiskunnassa tietoisia. Vaikeassa perhetilanteessa elävän lapsen todellisuus voi kuitenkin poiketa monin tavoin siitä.

Tutkimushankkeen alkuvaiheessa suunnittelin vertailuasetelmaa eli tiedon kokoamista eri yhteisöistä. Päädyin kuitenkin tapaustutkimusotteeseen, koska valtaosa saamistani kertomuksista sijoittui vanhoillislestadiolaiseen herätysliikkeeseen. Lähdin kysymään: Millaista väkivaltaa vanhoillislestadiolaiseen yhteisöön kuuluvat lapset ovat kokeneet ja millaisena uskonnollinen yhteisö näyttää heille?

Lapsuus, uskonnollisuus, yhteisöllisyys ja väkivalta muodostavat tutkimusasetelman nelikentän. Sen keskiössä ovat vallan ja moraalien teemat. Aiheesta julkaisemissani teksteissä olen etsinyt uskonnollisen yhteisöllisyyden, vallan ja moraalien välisiä suhteita. Aineistonani ovat olleet väkivaltaa kokeneiden ja heidän läheistensä kertomukset.

Aiheen tutkiminen on ollut poikkeuksellisen tutkimusprosessi. Palkitsevaa on ollut ihmisten aktiivisuus, halua osallistua sekä valmius jakaa kokemuksiaan ja pohdintojaan. Palkitsevia ovat olleet myös antoisat keskustelut, joita olen saanut erilaisten yhteisön jäsenten kanssa käydä. Aiheen raskaudesta huolimatta koen kohtaamisten antaneen ja opettaneen paljon. Kuorittavaa tutkimusaiheessani on ollut se, että aiheen

JOHANNA HURTIG

JOHANNA HURTIG TOIMII TÄLLÄ HETKELLÄ TUTKIJATOHTORINA HELSINGIN YLIOPISTOSSA. LOKAKUUSSA ILMESTYI HÄNEN TUTKIMUSTAAN KÄSITTELEVÄ TEOS: TAIVAAN TAIMET - USKONNOLLINEN YHTEISÖLLISYYS JA VÄKIVALTA. SEN KONTEKSTINA ON VANHOILLISLESTADIOLAINEN HERÄTYSLIIKE, JOKA ON YHTEISÖNÄ JOHANNA HURTIGILLE LAPSUUDESTA SAAKKA TUTTU. HURTIG ON TARTTUNUT AIHEESEEN LASTENSUOJELUN TUTKIJANA JA YHTEISKUNTATIEILIJÄNÄ.

sisältämät eettiset ja sosiaaliset jännitteet ovat herättäneet kysymyksen aiheen tutkimuksen oikeutuksesta. Yhteisön totuttua todellisuuskuvaa vahvistavat kokemukset nähdään helposti yhteisöä edustavina, mutta siitä poikkeavat voidaan tulkita poikkeuksellisiksi tai väärin esitetyiksi ja siksi vaiettaviksi.

Olen julkaissut aiheesta erilaisia artikkeleja vuosien 2011-2013 kuluessa. Parhaimman kuvan aiheesta saa kokonaisraportista: Taivaan taimet - Uskonnollinen yhteisöllisyys ja väkivalta.

- Johanna Hurtig -

AKI HÄRKÖNEN
USKONTOJEN UHRIEN TUKI UUT RY,
HALLITUKSEN PUHEENJOHTAJA

PUHEENJOHTAJAN PALSTA

UUT toimii tietoon tukeutuen ja tiedolla rakentuen

UUT:n arkisessa työssä korostuvat vertaistukiryhmä- ja tiedotustoiminnot. Näitä molempia päätoimintoja sitoo paitsi uskontojen uhrien yhteisöllisyys ylitse entisten ja nykyisten maailmankatsomusrajojen, niin myös tiedon hyödyntäminen ja siihen tukeutuminen.

Tiedotustoiminnan avulla monenlaista tietoa saadaan jaettua erilaisilla kanavilla kuten mUUTos-lehdillä, Internet-sivuilla www.uut.fi, tai yhdistyksen Facebook-sivuilla ja nyttemmin myös Twitter-mikroblogipalvelulla. Uskonnon uhria tukevan ja hänen paranemisprosessiaan ruokkivan tiedon on hyvä olla monikanavaisesti jaettua ja monenlaisille yleisöille suunnattua. Pientäkin uskonnollista ryhmää koskevan tiedon tuotanto ja jakelu on merkittävää yksilölle, joita asia henkilökohtaisesti koskettaa.

UUT on saanut alkunsa tiedotusvälineiden tukemana, kun Yleisradion Kansanradio-ohjelmassa kuultiin 1980-luvun lopulla mm. entisten mormonien ja jehovantodistajien kokemuksia ja tieto lahoissa esiintyvistä epäkohdista alkoi levitä. Ohjelmissa esiintyneiden henkilöiden ympärille muodostui verkosto, josta syntyi UUT. Analyttisellä, henkilökohtaisiin kokemuksiin ankkuroidulla ja yhteiskunnalliseen merkittävyyteen liitettyllä tiedolla voidaan nykyäänkin saavuttaa valtakunnallisen median huomiota ja laajaa julkisuutta, jollaista yhdistys ei voisi suurellakaan rahalla ostaa.

Vertaistukiryhmätoiminnan ytimessä on ryhmän yhteisöllisyys, keskinäinen vuorovaikutus ryhmässä ja kaikkien ryhmäläisten mahdollisuus päästä ääneen omassa asiassa ja saada kuulevia korvia. Myös vertaistukiryhmän tapaamisessa voi olla alustus ja ajallisesti rajattu alustajan koostama rautaisannos tietoa, joka auttaa ryhmää keskustelujen avaamisessa antaen osallistujille uusia ajatuksia ja näkökulmia. Ryhmässä kerrottu teoreettinen ja kokemusperäinen tieto ja tiedon peilaaminen omaan henkilökohtaiseen elämäntilanteeseen voi olla merkittävä hiiva yksilön paranemisprosessissa.

UUT:n ohella erilaisia suomalaisia tiedonlähteitä on runsaasti alkaen entisten lahkolaisten keskustelupalstoista jatkuen kotimaisten kirjailijoiden tuottamiin kirjallisiin teoksiin. UUT ei voi, eikä sen tule pyrkiä monopolisoimaan tietoa ja myös sen oman tiedontuotannon tulee olla riittävän moniarvoista, monenlaisia katsantokantoja suvaitsevaa, kuitenkin uhreja tukevaa tietoa. On hyvä, jos UUT pystyy toiminnassaan tukeutumaan voimakkaasti tietoon, tuottaen, jaellen ja viitaten siihen. UUT on viimeaikoina ottanut edistysaskelia, joilla se pysyttelee kansallisesti arvostettuna ja tunnettuna uskontojen uhrien tuen ja uskontokentän ongelmia ja ratkaisuja koskevan tiedon lähteenä.

Mihin Uskontojen uhrien tuki UUT ry:tä tarvitaan?

Vaikka uskonyhteisöt voivat edistää onnellisuutta tarjoamalla elämälle korkeampia päämääriä, lohdutusta, toivoa ja yhteisöllisyyttä, yhteisöjen toimintaan liittyy myös ongelmia.

Uskonyhteisön jäsenyys voi olla traumatisoiva kokemus. Joitakin yhteisöjä hallitaan pelolla. Pieniä lapsiakin pelotellaan ja manipuloidaan uskomaan yhteisön opit. Lapselle voidaan väittää, että yhteisön normien rikkominen tai yhteisöstä eroaminen johtaa helvettiin tai väkivaltaiseen kuolemaan (Jehovan todistajat eivät usko helvettiin, sen sijaan he uskovat yhteisön entisten jäsenten kuolevan pian koittavassa viimeisessä hyvän ja pahan välisessä taistelussa, Harmagedonissa).

Uskonyhteisöstä eroaminen voi olla vakava kriisi, jossa joutuu tyhjän päälle. Muusta yhteiskunnasta eristäytyvän lahkoon jättävä joutuu astumaan tuntemattomaan ja kenties pelottavaan maailmaan. Koko elämä täytyy arvioida uudelleen samalla kun ihminen usein menettää yhteisöön kuuluvien omaisten ja muiden läheisten tuen. Jotkut yhteisöt kieltävät entisen jäsenen kanssa puhumisen. Vaikka varsinaista kieltoa ei olisikaan, yhteisöstä eroavaan saatetaan suhtautua nuivasti ja häntä voidaan pyrkiä "auttamaan" lähinnä painostamalla liittymään takaisin yhteisöön, koska tämän arvellaan olevan ratkaisu ongelmiin. Traumatisoituneena, ilman koulutusta, ilman tukiverkkoja, ihminen voi jäädä todella yksin.

Vertaistuesta voi olla apua

Vertaistuki on tärkeää uskonyhteisöissä vaikeuksissa oleville ja yhteisöstä eroamiseen liittyvässä kriisissä. Asiasta puhuminen kannattaa ja apua on hyvä etsiä monista lähteistä. Monia tiiviistä uskonyhteisöstä eronneita askarruttaa heidän kokemuksiinsa liittyvät kysymykset pitkään, usein vuosikymmentenkin jälkeen.

Vertaistukea on tarjolla vertaistukiryhmien, erilaisten netissä toimivien keskusteluryhmien ja kirjallisuuden välityksellä. Lisätietoja vertaistuesta löytyy nettisivuiltamme. Ota rohkeasti yhteyttä meihin.

Miten pääset osallistumaan UUT:n toimintaan?

Seuraa toimintaamme. Facebook-sivumme on tärkein uutiskanavamme. Käy tykkäämässä sivustamme, näin päivityksemme näkyvät uutisvirrassasi. Jos et ole Facebookin käyttäjä, voit seurata sivuamme nettisivujemme kautta: www.uut.fi.

Tilaa uutiskirjeemme sähköpostiisi. Tiedotteen tilaaminen tapahtuu jättämällä sähköpostiosoitteesi sivulla www.uut.fi olevaan "tilaa uutiskirje" laatikkoon. Näin et missaa tulevia tärkeitä tapahtumia ja uutisia toiminnastamme.

UUT:kin tarvitsee tukea

Voit tukea meitä liittymällä jäseneksi: <http://www.uskontojenuhrientuki.fi/liity-jaseneksi>. Voit liittyä jäseneksi lähettämällä nimesi ja jalkapostiosoitteesi osoitteeseen harkonen@iki.fi. Vuonna 2013 jäsenmaksumme on 20 euroa, kannatusjäseneksi pääsee 10 eurolla.

UUT on tuen ja tiedon lähde eikä sinun tarvitse olla uhri voidaksesi olla jäsen. Voit olla myös selviytyjä, tarkkailija tai uskonnon uhrien tukija. Tärkeintä on, että koet toimintamme tarpeelliseksi ja haluat tukea sitä. UUT:n jäsenrekisteri ei ole julkinen, eikä sen tietoja luovuteta ulkopuolisille.

Tukesi on tervetullutta myös toimintaamme osallistumisen muodossa. Voit esimerkiksi kirjoittaa Muutos-lehteen tai nettisivuillemme. Olemme kiinnostuneita kuulemaan ehdotuksia siitä miten voisimme parantaa toimintaamme ja mihin uskonyhteisöjen epäkohtiin meidän tulisi kiinnittää huomiota seuraavaksi.

Yhdistämällä voimamme voimme tukea toisiamme. Autoritaariset uskonyhteisöt, joissa kritiikin esittäminen on mahdotonta voivat usein helposti vaientaa yksittäiset toisinajattelijat, mutta voivatko ne jättää huomiotta laajempaa kritiikkiä kiihtymättä pois?

YHTEYSTIEDOT

SÄHKÖPOSTI: TIEDOTUS@USKONTOJENUHRIENTUKI.FI

INTERNET: WWW.UUT.FI

PANKKIYHTEYS: FI2480001770165166

TOIMINNANJOHTAJA JONI VALKILA:

PUHELIN: 050 542 88 44

SÄHKÖPOSTI: JONI.VALKILA@UUT.FI